

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Ekonomist
Modul: Računovodja – Računovodstvo za gospodarstvo

UVEDBA DAVČNIH BLAGAJN V BOJU PROTI DAVČNIM UTAJAM IN SIVI EKONOMIJI

Mentorica: mag. Romana Fišer, univ. dipl. ekon.
Lektorica: Ksenija Pečnik, prof. slov. jezika

Kandidatka: Janja Baloh

Ljubljana, oktober 2014

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici, mag. Romani Fišer, za podporo, prijaznost in spodbudo v času nastajanja diplome.

Zahvaljujem se tudi lektorici Kseniji Pečnik, prof. slov. jezika, ki je mojo diplomsko nalogo jezikovno in slovnično pregledala.

Zahvaljujem se vsem, ki so me spodbujali pri pisanju diplomske naloge.

IZJAVA

»Študentka Janja Baloh izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom mag. Romane Fišer, univ. dipl. ekon.«

»Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.«

Dne _____

Podpis: _____

POVZETEK

K zmanjšanju sive ekonomije bi pripomogla davčna morala potrošnikov. Siva ekonomija je namreč pojav, ki je prisoten v vseh državah, zato ni čudno, da se tudi v Sloveniji srečujemo z njim. Izstopa predvsem v panogah, kot so frizerstvo, gostinstvo, kmetijstvo, predelovalne dejavnosti, popravila motornih vozil ter druge osebne, skupne in javne storitve. V nekaterih primerih je siva ekonomija tudi izhod v sili, predvsem pri ljudeh, ki so jih socialne razmere pahnile na dno. Na ta način si zagotovijo denar za preživetje in ne stremijo po zaslužku. To negativno vpliva na državo zaradi izpada davčnih prihodkov, po drugi strani pa lahko deluje tudi pozitivno, saj zagotavlja prihodke, zaposlenost in ohranja socialni mir.

Novi in višji davki zaradi globalne konkurence silijo delodajalce in delojemalce v izogibanje plačevanja prispevkov za socialno varnost, stroškov dela, davkov, kar vodi do davčnih utaj, če pogledamo samo z vidika trga dela. Vzroka sta poleg visoke davčne stopnje tudi slab davčni nadzor in nizka davčna morala.

Namen diplomske naloge je predstaviti, kaj so davčne blagajne, saj so v Sloveniji novost. Do sedaj smo poznali samo inšpekcijski nadzor – kakšno je njihovo delovanje, kako lahko pomagajo davčnim organom pri zmanjšanju davčnih utaj in sivi ekonomiji. V diplomski nalogi predstavimo tudi uporabo davčnih blagajn v drugih državah. Zaključujemo z ugotovitvami ankete, ki smo jo opravili med potencialnimi uporabniki kozmetičnih storitev in zaposlenimi v kozmetičnih salonih po Sloveniji, ter ugotovili, kaj oni mislijo o uvedbi davčnih blagajn.

KLJUČNE BESEDE:

- siva ekonomija,
- davki,
- davčne utaje,
- davčne blagajne.

SUMMARY

Tax moral of consumers would help to reduce shadow economy. Namely, shadow economy is a phenomenon, present in every country; therefore it is no wonder to have it in Slovenia as well. It mostly stands out in sectors such as hairdressing, hospitality industry, agriculture, manufacturing, and other personal, common, and public services. In some cases gray economy is an emergency exit, especially in people, whose existence was endangered by social circumstances. This way they ensure themselves finances to survive, not to strive for profit. This has a negative impact on the state because of the loss of tax revenues, but on the other hand, it can also act positive, because it provides incomes and employment, and it maintains social peace.

Because of the global competition new and higher taxes force employers and employees to avoid paying contributions to the social security, labour costs, taxes, which leads to tax evasion, if only observed from the perspective of the labour market. Besides the high tax rates also bad tax control and low tax morality are the causes for this condition.

The purpose of the thesis is to present, what are fiscal cash registers, as they are a novelty in Slovenia. Until now we knew just the inspection supervision – their operation, how they can help the tax authorities to reduce tax evasion and the shadow economy. In the thesis we present also the use of fiscal cash registers in other countries. We conclude with the poll results, which was conducted among potential users of cosmetic services and employees in cosmetic salons, and found out, what they think about the introducing fiscal cash registers.

KEYWORDS:

- shadow economy,
- taxes,
- tax evasion,
- fiscal cash registers.

KAZALO

1 UVOD.....	1
1.1 VSEBINSKI OPIS	1
1.2 CILJI NALOGE	1
1.3 UPORABLJENA METODOLOGIJA DELA	2
2 DAVČNE UTAJE	2
2.1 OPREDELITEV DAVČNIH UTAJ	2
2.2 VZROKI IN MOTIVI ZA DAVČNO UTAJEVANJE	2
2.3 VRSTE DAVČNIH UTAJ	4
2.4 METODE PREPREČEVANJA DAVČNI UTAJ	6
3 SIVA EKONOMIJA	10
3.1 OPREDELITEV SIVE EKONOMIJE	10
3.2 VZROKI ZA NASTANEK SIVE EKONOMIJE	12
3.2.1 DAVČNI SISTEM	12
3.2.2 TRG DELA	12
3.2.3 DAVČNA MORALA	13
3.3 OBSEG SIVE EKONOMIJE V SLOVENIJI.....	14
4 DAVČNE BLAGAJNE.....	18
4.1 OPREDELITEV DAVČNIH BLAGAJN.....	18
4.2 TEHNIČNE PODROBNOSTI DAVČNIH BLAGAJN	20
4.3 STROŠKI ZAVEZANCA OB NAKUPU DAVČNE BLAGAJNE V SLOVENIJI. 22	
4.4 CILJI, PREDNOSTI IN SLABOSTI UVEDBE DAVČNIH BLAGAJN V SLOVENIJI	22
4.4.1 CILJI	22
4.4.2 PREDNOSTI IN SLABOSTI	23
4.5 UVEDBA DAVČNIH BLAGAJN V DRUGIH DRŽAVAH.....	24
4.5.1 HRVAŠKA.....	25
4.5.2 ŠVEDSKA	26
5 RAZISKAVA NA PRIMERU KOZMETIČNIH SALONOV IN UPORABNIKOV NJIHOVIH STORITEV	27
6 SKLEP	35
LITERATURA IN VIRI	36
PRILOGE	38

KAZALO SLIK

Slika 1: Račun, izdan v gostinskem lokalu	8
Slika 2: Račun pod isto številko, evidentiran v poslovnih knjigah davčnega zavezanca	8
Slika 3: Obseg sive ekonomije v deležu BDP-a (bruto domači proizvod na prebivalca) v evropskih državah	13
Slika 4: Trend deleža sive ekonomije v Evropi v zadnjih letih (http://www.protisiviekonomiji.si/po_svetu/ , 8. 7. 2014)	14
Slika 5: Shema kontrolnega modela	21
Slika 6: Davčna blagajna	21
Slika 7: Davčni zavezanci za DDV	28
Slika 8: Graf predloga zakona o davčnih blagajnah	28
Slika 9: Graf uvedbe davčnih blagajn	29
Slika 10: Mnenje o uvedbi davčnih blagajn za zmanjšanje sive ekonomije	29
Slika 11: Mnenje o poostrenem nadzoru pri prometu z gotovino	30
Slika 12: Mnenje o pogostosti neizdajanja računov oziroma njihovem storniranju ..	31
Slika 13: Mnenje anketirancev o pogostosti neizdajanja ali storniranja računov	31
Slika 14: Obseg gotovinskega poslovanja	32
Slika 15: Evidentiranja prometa na paragonski blok	32
Slika 16: Mnenje o uvedbi davčnih blagajn v vse državne sisteme	33

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število opravljenih davčnih inšpekcijskih nadzorov blagajniškega poslovanja, število ugotovljenih kršitev za obdobje od leta 2008 do 2011	7
Tabela 2: Alternativna imena za pojem siva ekonomija in njihove protipomenke (http://www.finance.si/521/Siva-ekonomija-na-razlicne-nacine , 5. 7. 2014)	11
Tabela 3: Razvrstitev možnih vrst ukrepov proti sivi ekonomiji v Sloveniji (www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/.../Siva_ekonomija_09092013.doc , 14. 7. 2014)	17

KRATICE IN AKRONIMI

DURS	Davčna uprava Republike Slovenije
MF	ministrstvo za finance
DDV	davek na dodano vrednost
ZPIZ	Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
BDP	bruto domači proizvod
EUR	evropska denarna valuta
EU	Evropska unija
RS	Republika Slovenija

1 UVOD

1.1 VSEBINSKI OPIS

Denar je v življenju zelo pomemben predvsem zato, ker omogoča zadovoljevanje različnih potreb in želja. Več želja si izpolni tisti, ki ima več denarja, seveda si pa ne moremo kupiti vsega. Uspešno upravljanje z denarjem je zato ključnega pomena. Pomembno je, da znamo z njim upravljati preudarno, drugače se hitro znajdemo v brezizhodni situaciji in finančnih težavah. Izrednega pomena je, da vsak državljan vestno plačuje davke državi, ne glede na to, koliko zasluži. A tu kaj hitro pridemo do problema davčnih utaj. Država se trudi prek inšpekcijskih nadzorov pobrati čim več denarja predvsem pri tistih, ki zavestno prikrivajo svoje prihodke in iščejo načine, kako bi se davkom izognili oziroma kako bi zmanjšali davčno obveznost. Namerno utajevanje davkov prinaša s sabo vrsto negativnih posledic za vse davkoplačevalce. V nadaljevanju diplomske naloge se bomo posvetili sivi ekonomiji, kjer gre predvsem za prikrito dejavnost. Težko je oceniti, kolikšen odstotek prebivalstva se z njo ukvarja. Ker gospodarske krize še zdaleč ni konec, je njen odstotek gotovo višji, kot je uradno prikazan, saj brezposelnost narašča in od sive ekonomije država ne dobi nobenega denarja.

Davčne blagajne kot ena izmed oblik nadzora naj bi poleg inšpekcijskega nadzora pristrigle peruti davčnim utajevalcem in sivi ekonomiji. Seveda bi k zmanjšanju utaj pripomogla tudi nižja davčna stopnja.

1.2 CILJI NALOGE

Poskušali bomo dokazati, da bi bila uvedba davčnih blagajn v Sloveniji smotrna, saj omogoča zmanjšanje davčnih utaj in sive ekonomije, še zlasti pri zavezancih, ki večinoma poslujejo z gotovino. Z davčnimi blagajnami bi vzpostavili učinkovitejši nadzor, zaradi česar bi se povečali prihodki proračuna ter preprečile davčne utaje na področju DDV-ja in ostalih dajatev in nelojalna konkurenca. Davčne blagajne bi nadomestile tudi pomanjkanje davčnih inšpektorjev.

V diplomski nalogi se ne bomo ustavili samo pri davčnih blagajnah, temveč bomo proučili tudi davčne utaje, vrste le-teh in njihovo preprečevanje, sivo ekonomijo, kaj je njen vzrok, v kolikšnem obsegu jo imamo v Sloveniji in v katerih panogah se največkrat pojavlja.

Obseg raziskovanja je omejen predvsem na območje Slovenije, ker pa je tema pri nas precej nova, se bomo zanesli na podatke in vire iz tujine, kjer davčne blagajne že imajo.

1.3 UPORABLJENA METODOLOGIJA DELA

Za pisanje diplomskega dela bomo uporabili več raziskovalnih metod ter analitični pristop k raziskovanju. Pri pregledu domače in tuje literature s področja DDV-ja, davčnih utaj, davčnega sistema, sive ekonomije in davčnih blagajn bomo uporabili raziskovalno metodo ter jo kombinirali z analizo in zbiranjem podatkov.

Uporabili bomo tudi metodo anketiranja, kjer se bomo osredotočili na kozmetike, njihove kozmetične salone in uporabnike kozmetičnih storitev. Ugotoviti želimo, kako kozmetike kot potencialne uporabnike davčnih blagajn vidijo uporabniki kozmetičnih storitev.

2 DAVČNE UTAJE

2.1 OPREDELITEV DAVČNIH UTAJ

Definicij oziroma opredelitev utaj davkov je precej. Različni avtorji jih opredeljujejo različno. O utaji davka govorimo takrat, kadar ge za nezakonito izognitev prijavi ali plačilu katerekoli vrste davka. Davek je definiran kot denarna dajatev fizičnih in pravnih oseb (Žibert 1993, str. 78). Je dajatev, ki jo morajo vsi poslovni subjekti, ki so z zakonom določeni, tudi plačati. Do plačevanja davkov vsi čutimo velik odpor, saj noben posameznik noče del svojega prihodka odvajati državi in si ga s tem zmanjšati. Davčna izognitev ni ekonomsko upravičena, je pa zakonsko dovoljena, predvsem pri iskanju pravnih vrzeli v zakonu. Davkoplačevalci se zavzemajo za čim manjšo davčno obveznost, država pa želi od vsake stvari odmeriti in dobiti davek. Ta pojav poznajo vse države, družbeni razredi in ekonomski sistemi, zato Slovenija ni nobena izjema. Države se proti davčnim utajam borijo različno. Odkrivanje in preprečevanje utaj poteka na nacionalni in mednarodni ravni, saj je to pomembno zaradi globalizacije, sodobnih komunikacijskih poti in tehnološkega napredka.

Skozi zgodovino lahko opazimo razlike pri davčnih utajah. Povezane so z različnimi metodami, ki se jih organizirane skupine in posamezniki poslužujejo, da bi utajili davke in s tem zmanjšali svoje plačilo davčnih obveznosti. Utajevanje davkov povzroča tako narodnogospodarsko kot socialno škodo, saj se krši načelo davčne pravičnosti. Tisti z višjimi dohodki morajo tudi plačevati tudi več davkov, in če jih ne, pride do izpada prejemkov v državnem proračunu.

2.2 VZROKI IN MOTIVI ZA DAVČNO UTAJEVANJE

Različni avtorji so proučevali davčne utaje in ugotovili naslednje vzroke ter motive za davčno utajevanje (Hundsdoerfer 1996, str. 18):

- nezadovoljstvo zaradi državne porabe sredstev od plačanih davkov;

- nezadovoljstvo z davčnim sistemom in s pravičnostjo, pogoji poslovanja, z državo;
- neuskklajenost s cilji vlade in svojim davčnim položajem v primerjavi z drugimi davkoplačevalci;
- želja po investicijah, za katere ni denarja;
- doseganje financiranja ali ugodnih pogojev za že obstoječe financiranje;
- prikazovanje rasti dobička;
- prikrivanje negativnega trženja;
- prikazovanje finančnega poslovanja na podlagi dogovora;
- visoki dolgovi;
- želja po zrušitvi sistema;
- vedenje prebrisanega in iznajdljivega poslovneža z nepoštenimi namerami;
- veliki družinski ali drugi pritiski;
- malomarnost zaradi birokratske obremenitve, ki jo povzroča izpolnjevanje davčnih napovedi in raznih obrazcev;
- zabava ob tveganju davčne utaje;
- posredno uresničevanje ciljev;
- želja po ugajanju partnerjem ali prijateljem;
- socialni pritisk ali socialno prilagajanje;
- pomanjkanje možnosti za zakonsko dovoljeno zmanjšanje davčne obremenitve.

Našteti so samo nekateri od motivov, ki davčne zavezance vodijo k dejanju davčnih utaj. Zagrešijo jih lahko pravne osebe, ki se poskušajo izogniti plačilu DDV-ja, davka od dohodka pravnih oseb, prispevkom za socialno varnost in drugim davkom. Fizične osebe pa se izognejo plačilu dohodnine, davku od premoženja, davku od prometa nepremičnin in ostalih davkov. Vzroki za davčne utaje so različni, delijo pa se v tri skupine:

- davčna utaja na podlagi naklepa, kjer davčni zavezanec ve, da davčna obveznost obstaja, in je ne poravna.
- davčna utaja iz malomarnosti, kjer davčni zavezanec ve, da davčna obveznost obstaja, ker je opredeljena z zakonom;
- davčna utaja na podlagi zakonsko netočnih opredeljenih davčnih obveznosti, kjer davčni organ še ni uradno objavil oziroma sprejel davčne obveznosti, zato jo je davčni zavezanec verjetno spregledal ali je ne pozna.

Davkoplačevalci vedno iščejo načine za zmanjšanje svojih davčnih obveznosti, seveda pa imamo v naši državi previsoke davčne stopnje, ki ne spodbujajo gospodarskega razvoja, ampak nizko davčno moralo. Večja davčna morala je prisotna v državah, kjer se javna sredstva uporabljajo gospodarno in kjer se davčno breme pravično porazdeli. Davčni nadzor bi se z uvedbo davčnih blagajn zagotovo izboljšal, čeprav so zakoni preohlapni. Težava je tudi v slabem sodelovanju davčnih organov med državami.

Nazoren primer davčnih utaj se nam je pred kratkim zgodil v Istanbulu, kjer turistom razne lokalne agencije ponujajo izlete po mestu in njegovi okolici. Cene imajo kar visoke, vendar vseeno nižje kot naše agencije, ki prav tako vozijo turiste tja. Ker je ponudbe veliko, se težko odločimo, koga bomo izbrali, saj te ustavljajo povsod. Kmalu smo ugotovili, da so cene v kakšni manj turistični ulici precej nižje. Na cesti nas je ustavil možakar in nam ponudil izlet z ladjico. Trajal naj bi približno tri ure. Cena nam je odgovarjala, a se vseeno nismo mogli odločiti, ali je varno iti z neznancom v kombi in potem na ladjo. Nekaj časa smo oklevali, potem pa se nas je nabralo že za poln kombi in smo šli. Vsak je dobil en majhen listič kot vstopnico. Kombi nas je peljal pet minut do zaliva, kjer je bilo polno manjših ladjic za prevoz turistov. Na poti smo bili postreženi s čajem ali kavo. Najprej zastonj, a če si hotel več, si plačal. Prodajalci s sladkimi pekovskimi izdelki so nas ravno tako založili s svojimi dobrotami in tri ure na ladji so hitro minile. Zanimivo je to, da niti slučajno ni nihče od turistov zahteval računa niti ni o tem nič povprašal. Na to smo bili pozorni, vendar je bilo kmalu jasno, da se posluje samo z gotovino in brez računov. Tudi med seboj so ti prodajalci izjemno povezani. S pogledi in z mimiko si povedo več kot mi s tisoč besedami. Ko se je škatla z denarjem napolnila, je prišel možki, vse vzel in odnesel brez kakršnihkoli besed in vsi so vedeli, za kaj gre. Tudi avtobusni prevoz iz mesta proti letališču in obratno je bil opravljen brez računa, pa čeprav je šlo za javni prevoz.

Račune smo dobivali izključno v butikih, gostilnah in dnevnih barih, vse ostalo je potekalo brez računov, zato so bile temu primerne tudi cene. Na vsakem koraku je bilo veliko policije, tudi zaradi protestnikov, nihče pa teh ljudi ne preganja, inšpekcije ni bilo nikjer nobene in očitno imajo od takega poslovanja vsi korist, tako država kot ponudniki. Dejstvo je, da je Istanbul veliko, nekajmilijonsko mesto, večje kot naša celotna država, a imamo kljub svoji majhnosti toliko utaj davkov, kot da smo večmilijonska država.

2.3 VRSTE DAVČNIH UTAJ

Čokelc (2007, str. 4) pravi, da lahko davčne utaje razdelimo glede na karakteristike. Glede na storilca davčne utaje ločimo:

- fizične osebe (posamezniki, ki se poskušajo izogniti plačevanju neposrednih davkov, kot so dohodnina in drugi davki od dohodka, davku od prometa nepremičnin, davku od premoženja, davku na dediščine in darila, davku na dobitke od iger na srečo in podobno);
- pravne osebe (podjetja, ki se poleg neplačevanja neposrednih davkov, kot je davek od dohodka, poskušajo izogniti še posrednim davkom, uvoznim dajatvam).

Glede na vrsto davkov ločimo utaje, ki se nanašajo na:

- premoženjske davke (davek na plovila in davek na dediščine ter darila);

- neposredne davke (obdavčitev fizičnih oseb (dohodnina) in obdavčitev dohodka pravnih oseb);
- posredne davke (davek na dodano vrednost, davek na motorna vozila, davek od iger na srečo, davek na promet nepremičnin, davek od prometa zavarovalnih poslov in davek na tonažo);
- dajatve (takse in pristojbine, carine, pokojninski prispevki, uvozne dajatve in trošarine za monopolne proizvode).

Glede na kazensko odgovornost v Sloveniji ločimo:

- prekršek in
- kaznivo dejanje.

Glede na potek ločimo:

- fazo priprave, ki še ni kaznivo dejanje. Sem sodijo izdajanje nepravilnih poslovnih listin, sestava napačnih računovodskih in davčnih izkazov, napačno knjiženje poslovnih dogodkov. Tu še ne gre za davčno utajo, ker neposrednega dejanja še ni bilo;
- fazo poskusa, ko davčni zavezanec odda napačno izpolnjeno davčno napoved, vendar je davčni organ še ni prejel. Poskus davčne utaje se še lahko prepreči;
- fazo izvrševanja;
- fazo dokončanja.

V fazi izvrševanja in dokončanja pa pride do kaznivega dejanja, vendar se lahko kaznovanost prepreči, če se storilec prijavi sam.

Glede na razkritje ločimo:

- sum davčne utaje, ki jo je odkril davčni organ,
- davčno utajo, ki je popolna šele ob prepoznavi sodišča,
- neodkrite davčne utaje.

Ali bo davkoplačevalec izpolnjeval davčne obveznosti, je odvisno od njegovih moralnih vrednot, ki so eden izmed dejavnikov, ki pomagajo pri procesu odločanja. Davčni zavezanci na utaje ne gledajo enako, saj obstajajo davkoplačevalci, ki pogosto utajijo davke, potem taki, ki samo včasih utajijo davke, in takšni, ki nikoli ne utajijo davkov.

Finančni pritisk na davkoplačevalca je lahko zelo velik, določen pa je z višino davčne obremenitve. Tudi osebni pritisk je lahko zelo moteč, sploh pri ljudeh, ki imajo enake dohodke, potem pa iz kakršnihkoli razlogov eden plača manj davka kot drugi. V takih primerih se takoj pojavi misel o zmanjšanju davčne obveznosti. Če se davkoplačevalec giblje v krogih, kjer velja osebno bogastvo kot merilo, prihaja v

takšnih skupinah do večjih davčnih utaj, velja pa tudi za osebo, ki je osredotočena nase.

2.4 METODE PREPREČEVANJA DAVČNI UTAJ

Kako preprečiti nekaj, kar ima državljan za samoumevno dejanje in ga tudi izvaja brez slabe vesti, je vprašanje, ki se naši vladi zagotovo zastavlja dolga leta, a nekega vidnega napredka v to smer žal ni. Ker je denarja vedno manj, ljudi, ki bi delali, pa tudi, se vsak znajde po svoje, pri tem pa ne pomisli, da z utajo dejansko naredi prekršek. Po oceni Davčne uprave Republike Slovenije (DURS) utajijo davčni zavezanci, ki poslujejo z gotovino, okoli 130 milijonov evrov davka na dodano vrednost letno, po oceni Računskega sodišča Republike Slovenije pa 184 milijonov evrov na leto. Davčne utaje slabijo konkurenčnost podjetij, ki poslujejo v skladu s predpisi, ogrožajo javnofinančne vire in povzročajo nezaupanje v pravno in pravično državo.

DURS že nekaj časa izvaja poostren inšpekcijski nadzor pri davčnih zavezancih, sami pa so povečali kontrole, ki jih opravljajo. Davčne uprave morajo pridobivati hitre in natančne informacije in maksimalno delovati proti goljufijam. To lahko izvajajo s preventivnimi ukrepi, ki preprečujejo nadaljevanje davčnih utaj oz. njihov nastanek, poskušajo pa tudi povrniti neplačani davek na dodano vrednost (DDV), nastal iz davčnih utaj. Ministrstvo za finance (MF) pripravlja nekaj ukrepov za preprečevanje davčnih utaj. Eden izmed njih je zavarovanje izpolnitve davčne obveznosti, sistem solidarne odgovornosti in prenehanje identifikacijske številke za DDV davčnim zavezancem. Davčne utaje pri gotovinskem poslovanju so najpogostejše, nato sledijo utaje, ki prikazujejo navidezne posle, in slamnate družbe, kjer odtujijo veliko gotovine, davčne obveznosti pa ostajajo na slamnati družbi.

Zap. št.	Nadzor blagajniškega poslovanja	Leto 2008	Leto 2009	Leto 2010	Leto 2011	Skupaj 1. 1. 2008 do 31. 12. 2011
1	Število opravljenih nadzorov blagajniškega poslovanja	1.135	2.096	1.607	1.338	6.176
2	Število nadzorov z ugotovljenimi kršitvami (nepravilnostmi)	570	790	610	461	2.431
3	Delež nadzorov z ugotovljenimi kršitvami (nepravilnostmi) (2/1)	50,2 %	37,7 %	38,0 %	34,45 %	39,40 %
4	Število vseh ugotovljenih kršitev	810	1.085	819	615	3.329
5	Število kršitev obveznosti dokumentiranja (vodenje poslovnih knjig in evidenc) ter sodelovanja zavezancev v davčnem nadzoru (31. in 138. čl. ZDavP-2)	445	483	367	339	1.634
6	Število kršitev obveznosti izdajanja in hrambe računov (81. in 86. čl. ZDDV-1)	107	248	221	127	703
7	Skupaj število kršitev pod (5 + 6)	562	731	588	466	2.337
8	Delež kršitev 7 (5 + 6) v vseh kršitvah (4)	69,4 %	67,4 %	71,8 %	75,8 %	70,2 %

Tabela 1: Število opravljenih davčnih inšpekcijskih nadzorov blagajniškega poslovanja, število ugotovljenih kršitev za obdobje od leta 2008 do 2011 (DURS; stanje na dan 7. 9. 2010, 10. 4. 2011 in 24. 1. 2012) (Podatkovno skladišče DURS 2012)

Iz tabele 1, ki prikazuje nadzor blagajniškega poslovanja, je razvidno, da so pri inšpekcijskem nadzoru ugotovili nepravilnosti prav v vseh letih od 2008 do 2011. Predstavljeni pa so tudi podatki, ki izkazujejo davčni nadzor nad blagajniškim poslovanjem, in še ločeni podatki o vodenju poslovnih evidenc. V tabeli se pod zap. št. od 1 do 4 izkazujejo podatki, ki nam povedo, da so bile v letu 2008 v več kot polovici nadzorov ugotovljene nepravilnosti, naslednje leto se je ta delež zmanjšal, potem pa zopet povečal na 38,00 % in leto kasneje padal na 34,45 %. Pomembni so tudi podatki pod zap. št. od 5 do 8, ki izkazujejo vse kršitve v zvezi z vodenjem poslovnih knjig, ki se nanašajo na prirejanje prihodkov zavezancev. Podatki izkazujejo, da so bile v obdobju od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2011 v 70,2 % ugotovljene kršitve blagajniškem poslovanju. Največ kršitev je povezanih z neizdajanjem računov v vseh dejavnostih, kjer se posluje z gotovino, ker naknadno popravljajo račune in prirejajo poslovanje.

Davčne utaje se po novem odkrivajo tudi s pomočjo fotografiranja računov, saj ima inšpektor pravico pregledati in fotografirati vse poslovne listine, nato pa preveriti, če so vse listine skladne z zakonom. Prvo metodo fotografiranja so davčni inšpektorji uporabili že leta 2007 pri davčnih zavezancih, ki opravljajo gostinsko dejavnost, kjer

so v lokali opravili nakup, fotografirali račun in ga pustili v lokalu. Potem so naknadno opravili inšpekcijski nadzor in primerjali kopijo računa z njegovim originalom in zapisom v poslovnih knjigah. Skoraj polovica zavezancev z gostinskimi lokali je imela naknadno popravljene račune tako, da so bili stornirani oziroma, da so se količine zmanjšale.

Slika 1: Račun, izdan v gostinskem lokalu
(Ministrstvo za finance 2010)

Datum : 18/05/2009

RAČUN ŠT. : 09074420

Naziv artikla ali storitve	Osnova PC	DDV %	PC	Količina	EPK brez DDV	Skupaj EUR
9038 COCKTA 0.25	1.83	20.00%	2.20	1.00	1.83	2.20 EUR
Za PLAČILO						2.20 EUR

Slika 2: Račun pod isto številko, evidentiran v poslovnih knjigah davčnega zavezanca
(Ministrstvo za finance 2010)

Slika 1 prikazuje račun, ki je bil izdan v gostinskem lokalu. Inšpektorji so račun fotografirali, ga pustili v lokalu in čez nekaj časa opravili inšpekcijski nadzor. Ugotovili so, da se račun ne ujema z zapisom v poslovnih knjigah (slika 2), saj je gostinec izdal račun za 11,30 evra, izbrisal določene postavke, v poslovnih knjigah pa je račun evidentiran in znaša 2,20 evra.

Metoda fotografiranja je odlična, vendar je uporabljena večinoma v dejavnosti gostinstva, pri nakupu osebnih storitev kot na primer v dejavnosti kozmetikov pa je težja. Empirični del naloge je povezan s preučevanjem in z raziskovanjem dejanskega stanja v kozmetični dejavnosti, zato v nadaljevanju predstavljamo izmišljen primer tega, kako prihaja do davčnih utaj v kozmetičnih salonih. Celotna storitev, ki jo opravijo v kozmetičnem salonu, lahko obsega:

- osnovno nego obraza: 58,00 EUR
- piling obraza, vratu in dekolteja: 10,00 EUR
- oblikovanje trepalnic: 20,00 EUR
- zahtevnejšo klasično pedikuro: 45,00 EUR

Skupni znesek bi znašal 133,00 evrov.

Seveda lahko kozmetik takšen račun priredi in v registrsko blagajno navede samo:

- specialno kratko nego obraza: 44,00 EUR
- klasično pedikuro: 25,00EUR¹

Skupni znesek bi v tem primeru znašal 69,00 evrov.

Razlika je več kot očitna, zato bi davčni inšpektorji ob uvedbi davčnih blagajn lažje in učinkoviteje opravljali svoje delo, poslovnim subjektom pa bi bilo prirejanje podatkov o prometu onemogočeno.

---

¹ Povzeti cenik kozmetičnega salona: Kozmetika in savna Fani, Freja, d. o. o., Golouhova ulica 28, 1108 Ljubljana.

3 SIVA EKONOMIJA

3.1 OPREDELITEV SIVE EKONOMIJE

Ekonomski sistem je resno zbolel in vlade so tiste, ki bi morala vplivati tako na vzroke kot tudi posledice, a so zelo neodločene. In ker so vlade neodločene, se ves sistem maje, zato je razumljivo, da so ljudje prestrašeni, zaskrbljeni, v prihodnost zrejo z grenkobo, trepetajo za svoje službe, plače so v povprečju slabe, neredne ali pa jih sploh ni, in ko ljudje ostanejo brez službe, se jim podre ves sistem in upanje, da bo nekoč bolje. Iz obupa ne vedo, kaj in kako ravnati v takšnih situacijah, prisoten je strah, zato mnogi poprimejo za delo, za katerega so plačani na roko, prispevki niso plačani, dopustov ni, a za osnovno preživetje sebe in družine jim odgovarjata tudi takšno plačilo in delo. Sem spadajo tudi ljudje, ki zaradi brezposelnosti prejemajo mesečno nadomestilo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ), poleg pa služijo denar še ob popoldnevih in večerih in nemalokrat zaslužijo skozi mesec veliko več kot tisti, ki vse dneve delajo. So pa tudi takšni, ki imajo ideje. Dobili bi pomoč od države, pa si ne upajo stopiti na samostojno pot zaradi strahu, da jim ne bi uspelo. Stopnja takšnega tveganja je povezana z znanjem, ker če nekaj znaš, strahu ni, zato to ne sme biti razlog, da se nečesa ne lotimo. Razmišljati moramo in biti inovativni ter aktivni, da bomo preživeli in izboljšali življenje. Ravno tako to velja za ljudi, ki so redno zaposleni, saj varnosti v službah, kot je bila pred 20 leti, ni več, zato je pomembno, da razvijamo podjetnika v sebi.

S takšnim pozitivnim razmišljanjem bi počasi odpravili tudi sivo ekonomijo kot družbeni pojav, saj se izogibanje obveznostim povečuje ob slabih gospodarskih in socialnih razmerah. Stopnja registrirane brezposelnosti v Sloveniji je visoka in je bila v aprilu 2014 13,4 %², a ko poslušamo podjetnike, bi dober kader zaposlili, vendar ga ni. Mladi ne vedo, kaj bi počeli, čakajo, da jim bo država uredila službo, plačevala prispevke, sami pa bi delali samo tisto, za kar so usposobljeni oz. so doštudirali. A žal tako ne gre, saj so vsi dobri podjetniki začeli na dnu in se počasi razvijali in uspeli. Brez trdega dela jim ne bi uspelo. Sivo ekonomijo spodbujamo, saj jo imamo za samoumevno in jo toleriramo.

Siva ekonomija je prisotna v vseh državah sveta in je odvisna od stopnje razvoja posamezne države. V definiranju sive ekonomije ne obstaja enotnost, saj se uporabljajo različni izrazi za isti pojav, kot so: prikrita, neregistrirana, nepravilna, neuradna ekonomija. Če jo povezujemo z vidika davčne službe, govorimo o neprijavljeni ali napačno prijavljeni proizvodnji, dohodkih in zaposlenosti. Vpliva na trg delovne sile, javne finance in dejansko je ne moremo izmeriti, lahko jo le ocenimo, zato država tudi nima natančnih podatkov. Okvirni podatki pa kažejo na

² Vir podatka: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=6318, dostopno 4. 7. 2014.

veliko obsežnost tega pojava, glavne oblike pa so delo na črno in neprijavljen promet. V popolnosti je ni možno izkoreniniti. Njen obseg v Sloveniji ni zanemarljiv, zahtevna je že sama naloga ocene njenega obsega.

Siva ekonomija se lahko pojavlja v treh sektorjih:

- neformalni sektor: svetovalni centri, sosedska pomoč, organizacije za samopomoč, honorarne aktivnosti;
- gospodinjstvi sektor: varstvo otrok, popravila, delo na domu, obdelovanje zemlje;
- neregularni sektor: opravljanje del, ko smo prijavljeni na zavodu za zaposlovanje in dobivamo socialno podporo, opravljajo se storitve in izdelujejo proizvodi, vendar se izogiba prijavljanju svojih aktivnosti (davčna utaja).

Imena za sivo ekonomijo	Ime za protipomenko
1. Black (črna)	White, non-black, bright
2. Clandestine (tajna, prikrita)	Forthright, open, overt, manifest, unconcealed
3. Hidden (skrita)	Exposed, ouvert, open, obvious, revealed
4. Informal (neformalna, poluradna)	Formal
5. Invisible (nevidna)	Visible, patent, obvious, perceptible
6. Irregular (nepravilna, neredna)	Regular
7. Non-official (neuradna)	Official
8. Parallel (vzporedna)	Convergent
9. Second (druga, drugovrstna)	First
10. Shadow (senčna, v senci)	Sunlight, light
11. Subterranean (podzemna, podtalna)	Aboveground
12. Underground (podzemna)	Overground, public, overt, open
13. Unobserved (neopazovana)	Observed
14. Unofficial (neuradna)	Official
15. Unrecorded (neregistrirana)	Recorded

*Tabela 2: Alternativna imena za pojem siva ekonomija in njihove protipomenke
(<http://www.finance.si/521/Siva-ekonomija-na-razlicne-nacine>, 5. 7. 2014)*

Ugotovimo lahko, da se v razpravah o sivi ekonomiji opredelitve, pogledi in merila različnih avtorjev o tem, kaj všteti v sivo ekonomijo, zelo razlikujejo. Prav zaradi tega je težko najti merilo, ki bi ustrezalo prav vsem in vsem pogledom. Vprašanje sive ekonomije je zelo pomembno, zato bomo kot družba največ naredili, ko se bomo vsi zavedali, da je sive ekonomije odločno preveč in da vsi tisti, ki plačujemo davke, plačujemo veliko več prav zaradi tistih, ki svojih obveznosti ne izpolnjujejo. Seveda to na dolgi rok pomeni manj denarja za šolstvo, zdravstvo, infrastrukturo, socialne transferje ipd. Kot družba bi morali v prihodnosti postati netolerantni do utajevanja davkov in posledično bi pripomogli k visoki stopnji prostovoljnega izpolnjevanja obveznosti.

3.2 VZROKI ZA NASTANEK SIVE EKONOMIJE

Med pomembnimi dejavniki, ki privedejo do nastanka sive ekonomije, so: davčna obremenitev, trg dela, davčna morala in institucionalna zakonodaja. Razlog za nastanek niso zgolj stroški, predvsem stroški dela, kjer to posledično preide v goljufanje na področju socialne varnosti in davčne goljufije. Predvsem gre tu za željo po izogibanju delovnim predpisom in standardom. Siva ekonomija vpliva na kakovost delovne sile, ovira politiko na področju gospodarstva in ogroža prizadevanje za doseganje ciljev na področju gospodarstva in zaposlovanja, saj ogroža možnosti dobička in dohodkov za podjetja in delavce.

Siva ekonomija je v glavnem prisotna v proizvodnji in podjetništvu, predvsem v gradbeništvu, frizerskih salonih, pri varstvu otrok, kmetijstvu, pomoči pri gospodinjstvih, inštrukcijah, gostinstvu in turizmu idr.

3.2.1 DAVČNI SISTEM

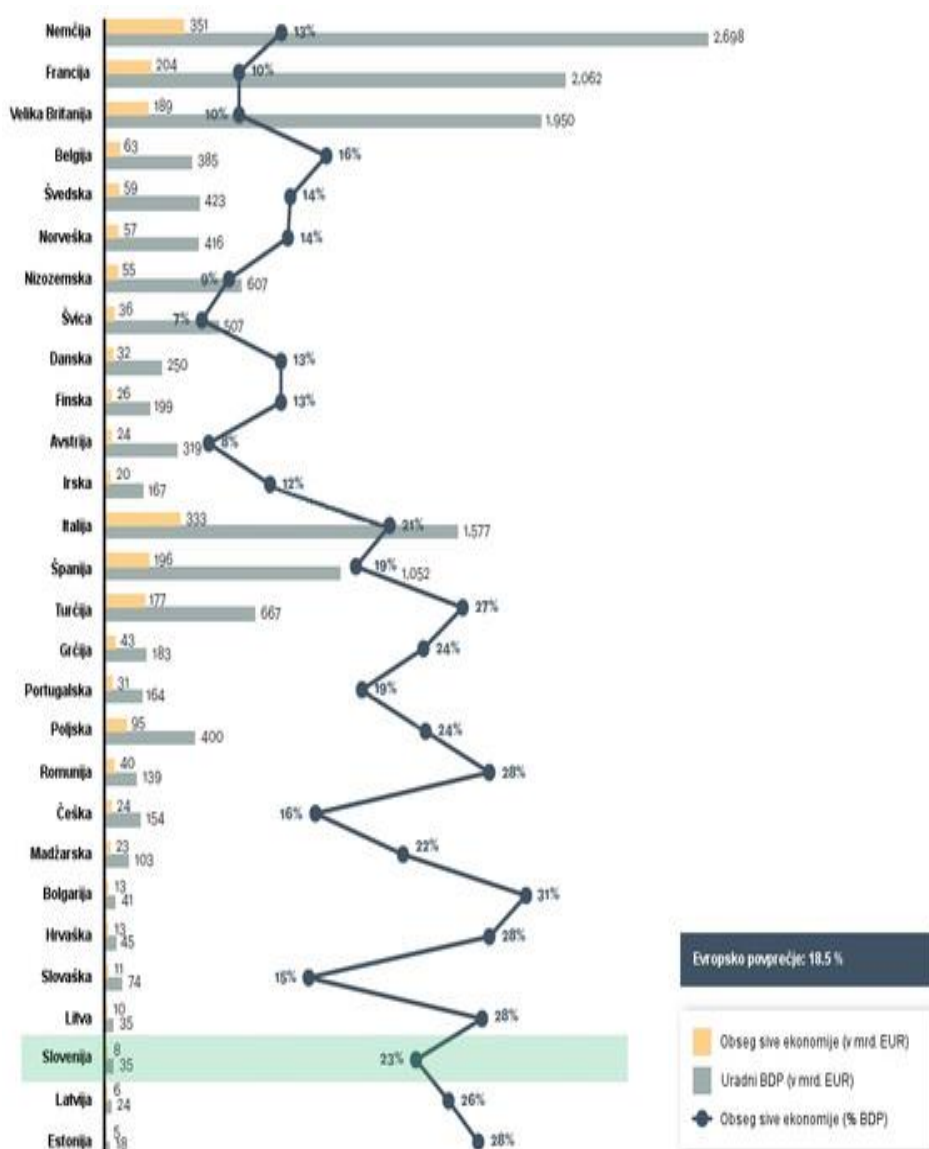
Davčni sistem predstavlja zbirko ukrepov, aktivnosti, pravnih norm, institucij in organov na področju obdavčitve v nekem družbenem okolju. Davčni sistem je v neposredni odvisnosti od drugih podsistemov v posamezni državi. Gospodarski sistem, politična opredelitev, sistem socialne varnosti in denarna politika so ključni dejavniki v procesu oblikovanja davčnega sistema, ker je njihovo delovanje medsebojno zelo povezano. Obdavčitev mora biti sprejemljiva z ekonomskega in socialnega vidika, saj država z davčno politiko izvaja stabilen gospodarski razvoj, zadovoljevanje skupnih in javnih potreb in prerazporeditev ustvarjenega bruto družbenega proizvoda.

3.2.2 TRG DELA

Zakonodajo je treba prilagoditi tako, da varuje zaposlitve, predvsem kar se tiče pogodb in njihovega trajanja. Evropski trg dela se še vedno prilagaja na razmere, ki jih je povzročila gospodarska kriza. V začetku krize je bila brezposelnost razmeroma skromna, a se je povečevala zaradi kopičenja delavcev, ki so čez noč ostali brez dela. V državah, kjer je trg dela fleksibilnejši, so tudi rezultati dela boljši, saj so se sprejele reforme, ki so pomagale do vnovičnih zaposlitev, sploh v državah, kjer imajo manjše varovanje zaposlitev (npr. v ZDA in Veliki Britaniji ter v centralni Evropi, npr. v Nemčiji in Franciji). Številne države so dobile priporočila, kakšne spremembe naj uvedejo glede oblikovanja plač, obdavčitev dela, trga dela, zgodnjega upokojevanja in pokojninskih reform.

3.2.3 DAVČNA MORALA

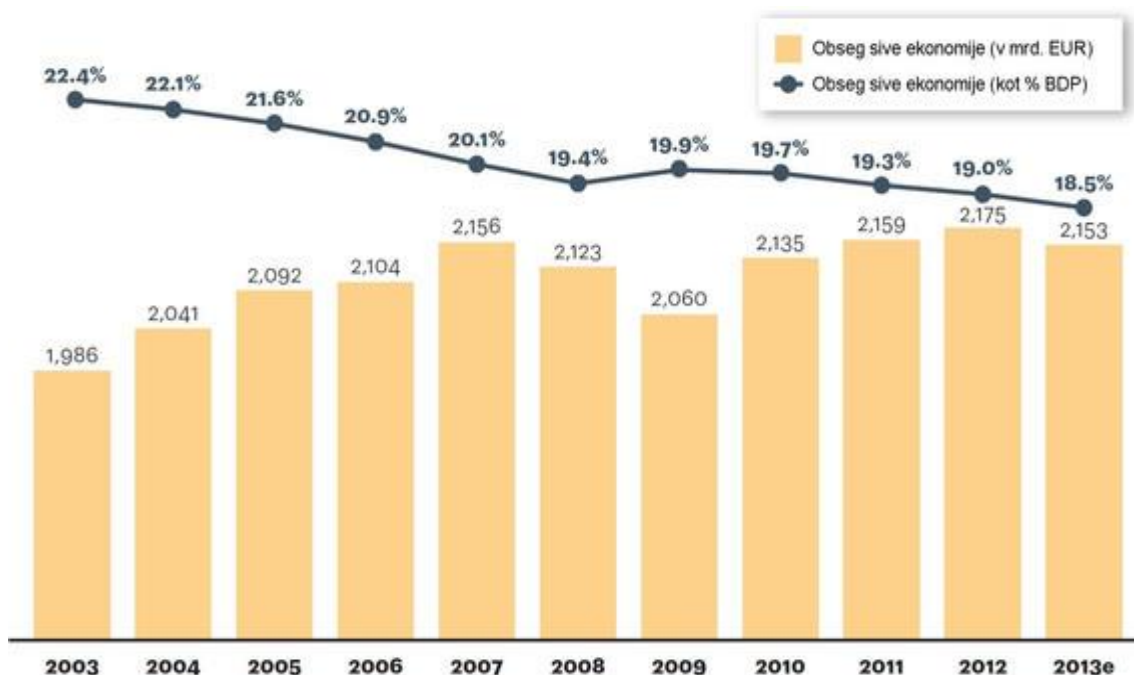
Davčne morale ni lahko meriti, lahko pa opazujemo odzive davčnih zavezancev v različnih okoliščinah davčnega utajevanja. Vzroki za slabo davčno moralo so predvsem preveč zakomplicirano napisani zakoni, saj si jih vsak drugače interpretira, niso najbolj logični in ne moremo jih enostavno in učinkovito izvajati. Povezani bi morali biti z drugimi zakoni. Omogočajo nepravične davčne olajšave in spodbujajo nezaupanje v državo. Vprašanje je, kako povrniti zaupanje v državo. To bi verjetno dosegli, če bi v zameno dobili kakovostno socialno zavarovanje, zdravstvo in druge pravice, za katere plačujemo.

Slika 3: Obseg sive ekonomije v deležu BDP-a (bruto domači proizvod na prebivalca) v evropskih državah

(Schneider 2013 v http://www.protisiviekonomiji.si/po_svetu/, 8. 7. 2014).

Iz grafa na sliki 3 je razvidno, da so pri sivi ekonomiji v ospredju nove članice Evropske unije oziroma države vzhodne Evrope (od Poljske do Estonije), kjer je delež sive ekonomije največji. Sem se je uvrstila tudi Slovenija, sledijo ji države južne Evrope (od Italije do Portugalske) in na zadnje mesto se pričakovano uvrščajo države zahodne Evrope oziroma stare članice Evropske unije (od Nemčije do Irske), kjer je sive ekonomije občutno manj. Uradni BDP v Sloveniji je izjemno nizek, prikaz sive ekonomije pa je izjemno visok in je v evropskem merilu pri vrhu, zato je res skrajni čas, da se veliko stvari v naši državi premakne tudi v tej smeri.

Slika 4: Trend deleža sive ekonomije v Evropi v zadnjih letih
(http://www.protisivieekonomiji.si/po_svetu/, 8. 7. 2014)

Iz grafa na sliki 4 lahko razberemo, da je trend pojavljanja sive ekonomije glede na BDP iz leta 2003 za 3,9 % višji kot v letu 2013. Če pa pogledamo, kako niha obseg sive ekonomije v milijardah evrov, se pa lepo vidi, da je bil obseg v letu 2003 za 0,167 milijarde evrov manjši kot v letu 2013, s tem da je nekje na polovici izbranega desetletja viden padec, kjer naj bi gospodarska kriza počasi začela izzvenevati, vendar se je od leta 2010 delež sive ekonomije zopet postopno dvigoval.

3.3 OBSEG SIVE EKONOMIJE V SLOVENIJI

Po razpoložljivih podatkih se v Sloveniji obseg sive ekonomije povečuje. Težava je predvsem v tem, da je skrita in ni evidentirana, zato vsi podatki temeljijo na predvidevanjih. Vlada naj bi prepolovila obseg sive ekonomije v treh letih, saj država zaradi nje izgubi na stotine milijonov evrov, je pa to tudi moralni problem in Slovenija

se želi uvrstiti v skupino držav, kjer je neplačevanje davkov moralno sporno. Sive ekonomije se ne da rešiti z enim ukrepom. Velja omeniti, da so bile s 1. julijem 2013 že uvedene davčne blagajne, ob vstopu Hrvaške v EU pa je Carinska uprava RS poostrila nadzor in prisotnost na terenu. Nadzor se bo opravljal tudi nad obdavčitvami črnih gradenj in veliko razliko med premoženjem posameznikov in njihovimi prihodki. Države z nižjimi davki imajo tudi manj sive ekonomije kot tiste z višjimi davki.

V Sloveniji imamo previsoke davke. Morali bi jih poenostaviti. Poenostavitev davčne zakonodaje bi pripomogla k zmanjšanju sive ekonomije. Preveč birokracije in nedelovanje pravne države sta tudi dva izmed vzrokov tega pojava. Ukrepi, o katerih se sedaj interventno razpravlja, so zagotovo že za nekaj let prepozni, odpuščanje v javni upravi je neizogibno. Ljudje vidimo, kako vlada dela z davkoplačevalskim denarjem, ker ga meče v banke, da pokriva tajkunske odkupe, in dokler bo tako, bo ljudi težko prepričati, da je plačevanje davkov pomembno.

Država nam pridiga o morali, sama pa pokrade milijone, zato naj se sodi tistim, ki so krivi za trenutno stanje v državi, in še zdaleč ni to mali človek, ki mora slepo slediti zakonom. Strinjamo se, da mora vsaka stabilna država imeti red. Sem spadajo tudi finančna disciplina, plačevanje davkov, izstavljanje računov, da na ta način poskrbimo za socialo, pokojnino, zdravje. A kako naj verjamemo, da bomo vse to imeli, če se vreča, kamor se denar nalaga, sproti prazni. Občutek imamo, da je siva ekonomija edini bankomat, kjer bi se pobiral denar, a težave so precej globlje in zdi se, da smo samo zaradi sive ekonomije v tako slabem stanju, kar je daleč od resnice.

Sivo ekonomijo lahko razdelimo na del, kjer je promet premalo ali sploh ni prijavljen, kar se pogosto dogaja pri gotovinskem poslovanju in fiktivnem zmanjševanju davčne obveznosti, in del, kjer je delo neprijavljeno zaradi izogibanja plačilu prispevkov in davkov.

Plačilna nedisciplina med državo in podjetji ter nelegalne gradnje so tudi oblika izogibanja obveznostim, ki bi jih ravno tako morali preprečevati oziroma omejevati.

Največ sive ekonomije v Sloveniji je med malimi podjetji pri frizerjih, gostincih, kozmetikih, popravilih elektronskih naprav, varstvu otrok, inštrukcijah, gradbeništvu, pomoči na domu, oddajanju stanovanj v najem, kmetijstvu, advokaturi, zobozdravstvu ipd. V teh panogah se tudi največ plačuje z gotovino, kjer se za opravljeno storitev ne izda račun ali pa promet davčni zavezanci naknadno izbrišejo.

Negativni učinki sive ekonomije za posameznike, podjetja in javne blagajne:

- omogoča dostop posameznikov do zastonj javnih storitev (infrastruktura, šola, ipd.) in socialnih ugodnosti, ki jih sploh niso plačali (otroški dodatek, vrtec, ipd.), nepravilni podatki o dohodnini;
- če ni računa, se ne more uveljavljati reklamacija za slabo opravljeno delo;
- podjetja, ki delajo na črno, se ne razvijajo. Dokler lahko svojo dejavnost prikrivajo, ostanejo na enaki ravni in izkrivljajo konkurenco na trgu;
- javne blagajne imajo izpad davčnih prihodkov in ostalih dajatev, ki jih država potem nadomesti z višjimi dajatvami druge.

Da bi zmanjšali sivo ekonomijo, bi morali:

- okrepiti nadzor in sankcioniranje s sodelovanjem davčnega urada in inšpektorata;
- povečati bi morali sodelovanje z državami članicami EU;
- imeti bi morali učinkovite sodne postopke za sankcioniranje in povečanje kazni;
- poenostaviti bi bilo treba administrativne postopke glede prostega pretoka delavcev in enostavnega prehoda v zaposlitev ali samozaposlitev;
- razvijati bi morali mikro podjetništvo;
- prevladati bi morala zavest, da je plačevanje davkov socialno in družbeno koristno in da delo na črno ter utaja davkov prinašata strošek za družbo;
- spodbujati bi morali medsebojni nadzor in prostovoljno prijavo;
- nadzor bi se moral povečati pri obdavčevanju nadur, razlikovanju med samozaposlitvijo in zaposlitvijo in zmanjšanju davčne obremenitve za nizkokvalificirana dela;
- e-upravo bi morali še bolj približati uporabnikom. S tem bi bil pretok informacij med podatkovnimi bazami večji in boljši;
- DURS mora s preventivnimi ukrepi zagotoviti, da bo večina zavezancev poravnala svojo davčno obveznost pravočasno;
- odločno je treba ukrepati proti sistemskim utajevalcem davkov, ki so po navadi povezani s korupcijo in pranjem denarja;
- povečati bi se morala sledljivost paragonskih blokov, ki bi se prevzeli samo na DURS-u in bili oštevilčeni z njihove strani.

Z vsemi zaradi sive ekonomije izgubljenimi javnimi sredstvi bi lahko vsem prebivalcem Slovenije zagotovili brezplačno dopolnilno zdravstveno zavarovanje, vsi otroci bi imeli brezplačen vrtec, dijaki in osnovnošolci pa brezplačno šolsko kosilo, vsem upokojencem bi lahko zvišali pokojnine za 10 %, vse to ob predpostavki, da je obseg sive ekonomije v Sloveniji okrog 5 milijard evrov in za vsako milijardo se izgubi 100 milijonov evrov javnih sredstev.

Odvračanje	Izboljšanje odkrivanja	Okrepitev inšpekcijskih služb
		Povezovanje informacijskih zbirk in izmenjava podatkov
		Celovita strategija
	Kazni	Povečanje kazni
		Učinkoviti sodni postopki za sankcioniranje
Olajšanje izpolnjevanja	Preventivni ukrepi	Enostavnost izpolnjevanja
		Neposredne in posredne spodbude
		Enostaven prehod v zaposlitev ali samozaposlitev
		Razvoj mikro podjetništva
		Ukrepi za preprečevanje brisanja in prirejanja evidenc o prometu davčnih zavezancev
		Spodbujati uporabo negotovinskega plačevanja
		Spodbujati denarne depozite na bankah
		Prijazno poslovno/zakonodajno okolje
		Informacije in pomoč pri ustanavljanju, poslovanju (ustrezen servis prek spletnih in fizičnih točk VEM)
		Kurativni ukrepi
	Prostovoljna prijava	
	Spodbujanje občutka zavezanosti	Komunikacijska kampanja
		Davčna in postopkovna pravičnost
		Ozaveščanje o prednostih redne zaposlitve
		Mednarodna izmenjava informacij, meddržavni sporazumi

*Tabela 3: Razvrstitev možnih vrst ukrepov proti sivi ekonomiji v Sloveniji
(www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/.../Siva_ekonomija_09092013.doc, 14. 7. 2014)*

Samo poznavanje problematike sive ekonomije ni dovolj, da se bo odpravila, treba je nekaj narediti, zato je država pričela ozaveščati ljudi o tem pojavu in spreminjati njihovo miselnost. Začeli so z vladno kampanjo Vklopi razum, zahtevaj račun, zato moramo biti pozorni in pri vsakem plačilu zahtevati račun.

4 DAVČNE BLAGAJNE

4.1 OPREDELITEV DAVČNIH BLAGAJN

Kupci pogosto ne vzamemo računov, zato lahko prodajalci zbrisejo podatke v blagajnah, prikazujejo manjše prihodke in posledično plačujejo manjše davke. Najbolj pereče je v dejavnostih, kjer se posluje z gotovino. Uvedba sistema davčnih blagajn naj bi omogočala zanesljivo in pregledno evidentiranje prometa davčnih zavezancev.

Promet je bil dosežen, evidentiran, davčna blagajna pa bo pomagala vse to prenesti v bazo davčne uprave. Davčna blagajna bo onemogočila kasnejše spreminjanje knjigovodskih listin, zato je izredno pomembna.

Od navadne registrske blagajne se razlikuje v tem, da se na davčnih blagajnah evidentiran promet ne more popravljati oziroma je vsak popravek zabeležen v nadzorni enoti. Ti podatki so šifrirani in dostopni davčnemu nadzoru. Bistvo je, da se zapis na nadzorni enoti (kar bo novost) ne more brisati, spreminjati, nadomeščati, prilagajati, dodajati. Na takšen način bo DURS lahko imel vpogled v vse izdane račune in s tem obračunane davke in DDV.

Delo davčnih inšpektorjev temelji predvsem na inšpekcijskih nadzorih srednje velikih in velikih podjetij oziroma na velikih davčnih zavezancev. DURS pa hoče z uvedbo davčnih blagajn predvsem vplivati na izboljšanje stanja pri gotovinskem poslovanju in zmanjšanje davčnih utaj malih davčnih zavezancev.

Predviden je tudi odlog pričetka uporabe davčnih blagajn za tri leta, vendar le, če ustreza merilom za srednje ali velike družbe v skladu z zakonom, ki ureja gospodarske družbe in izpolnjuje naslednje pogoje:

- z lastnim sistemom notranjih kontrol zagotavlja varnost in nespremenljivost podatkov o poslovanju z gotovino in izdajanju računov na enaki ali višji ravni kot z uporabo davčnih blagajn;
- ne daje dodatnih gotovinskih popustov pri plačilu blaga ali storitev z bankovci in kovanci glede na ostale načine plačil;
- spodbuja plačevanje blaga in storitev s plačilnimi karticami, z mobilnimi telefoni in drugimi podobnimi načini plačevanja blaga in storitev, ki omogočajo sledljivost plačil, tako da delež tovrstnih plačil presega 60 % vseh prejetih plačil.³

Zavezanec mora ob vsaki prodaji blaga ali storitev izdati račun prek davčne blagajne in ga izročiti kupcu. Na računu bodo morali biti zavedeni naslednji podatki⁴:

³ Vir podatka: www.ipr.vsr.si/clanki.php?id=6, dostopno 16. 7. 2014.

⁴ Vir podatka: www.ipr.vsr.si/clanki.php?id=6, dostopno 16. 7. 2014.

- oznake, da gre za račun, izdan prek davčne blagajne;
- kdaj in iz katere davčne blagajne je bil račun izdan;
- zaporedna številka računa;
- identifikacijski podatki o zavezancu;
- identifikacijski podatki o osebi, ki je opravila storitev ali prodala blago (njeno osebno ime);
- podatki o količini, vrsti in vrednosti prodaje blaga ali storitev;
- podatki o vračunanih davkih.

Davčne blagajne bodo po predlogu morale uporabljati tudi fizične osebe, ki opravljajo dopolnilno dejavnost na kmetiji v skladu s predpisi o kmetijstvu, a bo pričetek uporabe pri teh subjektih odložen do 1. januarja 2015.

Iz režima davčnih blagajn bodo v celoti izvzeti⁵:

- Republika Slovenija in samoupravne lokalne skupnosti;
- fizične osebe, ki opravljajo kmetijsko in gozdarsko dejavnost kot fizične osebe, ki niso samostojni podjetniki posamezniki;
- pravna ali fizična oseba, ki prodaja:
  - vozovnice, karte in žetone v potniškem prometu (vlak, avtobus, žičnice);
  - prodaja znamke, vrednotnice in obrazce v poštnem prometu;
  - sprejema vplačila za udeležbo v igrah na srečo, ki se izvajajo v skladu z zakonom, ki ureja igre na srečo;
  - prodaja blago ali storitve z uporabo prodajnih avtomatov.

Iz zakona niso izvzeti odvetniki in odvetniška zbornica je že napovedala uporabo vseh pravnih sredstev za doseg izločitve. Odvetniki trdijo, da uvedba davčnih blagajn pomeni vdor v tajnost odvetniških podatkov, MF pa se s tem ne strinja. Ravno odvetnike namerava DURS podrobneje nadzorovati zaradi prejetih prijav in nepravilnosti.

Če pogledamo, so davčne blagajne sprejemljive, seveda pa lahko pride do izjemnih situacij, saj so povezane z internetno povezavo, za katero vemo, da je v nekaterih krajih po Sloveniji motena, izpad električne energije ravno tako ni redek pojav, lahko pa se blagajna pokvari in v teh primerih bo treba DURS obvestiti v roku treh ur. V tem času se bodo lahko izdajali računi brez uporabe davčne blagajne ne dlje kot štiri dni, v roku petnajstih dni pa bi morali biti vnešeni v blagajno. Seveda se ob tem takoj začne porajati vprašanje o verodostojnosti naknadnih vnosov računov v davčno blagajno.

---

⁵ Vir podatka: <http://www.poslovodno-racunovodstvo.si/clanki.php?id=6/siva-ekonomija-in-dav%C4%8Cne-blagajne>, dostopno 16. 7. 2014.

Uvedba davčnih blagajn je le eden izmed ukrepov v boju proti sivi ekonomiji in davčnim utajam. Z njimi se rešuje le problem evidentiranja gotovinskega prometa, je pa velika možnost, da določeni podjetniki ne bodo izdajali računov.

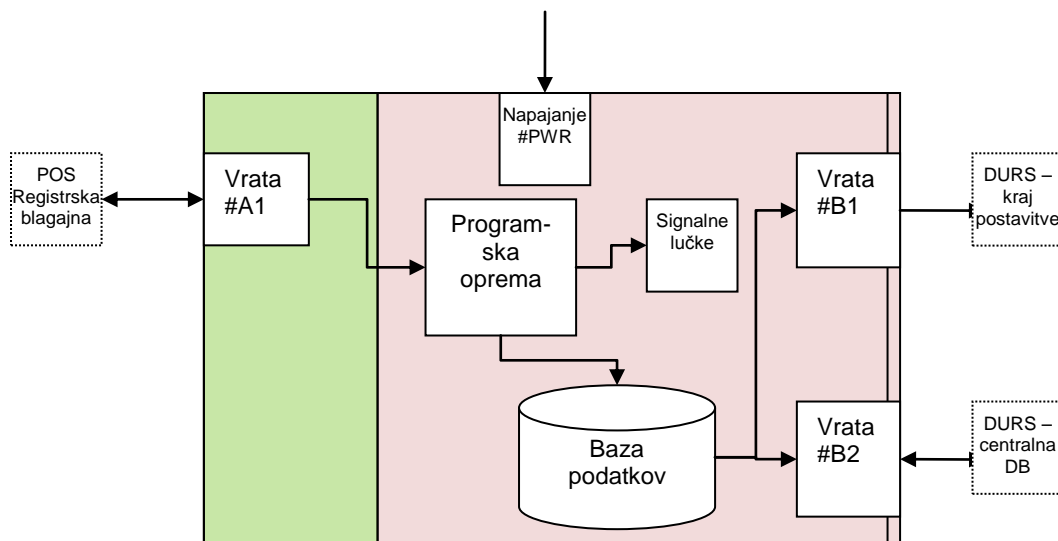
Zakaj bi sploh uvedli davčne blagajne? Ker so zlorabe že presegle mejo, ki si jo družba sploh še lahko privošči. Dejansko gre za nelojalno konkurenco tistim, ki so pošteni in plačujejo davke, od tistih, ki tega ne počnejo.

4.2 TEHNIČNE PODROBNOSTI DAVČNIH BLAGAJN

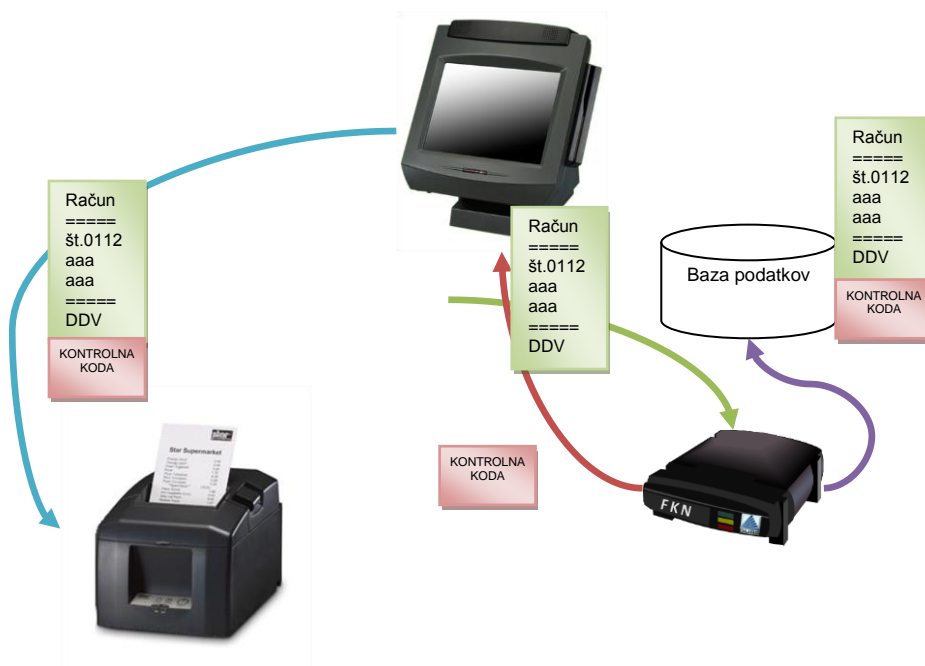
Ob uvedbi davčnih blagajn je treba zagotoviti močno podprto informacijsko rešitev na strani DURS-a in zavezancev. Informacijska rešitev mora izpolnjevati naslednje lastnosti⁶:

- predvideno varno shranjevanje in sprotno beleženje blagajniškega poslovanja. Ti podatki naj bi bili shranjeni na zunanjih kontrolnih modulih registrske blagajne, imenovanih kontrolne enote;
- prvo registracijo morajo opraviti vsi davčni zavezanci, ki poslujejo z registrskimi blagajnami. Dobili bodo programsko opremo, ki bo zagotovila shranjevanje transakcij, registracijo pa bodo opravili prek spleta v okviru elektronskega poslovanja DURS-a;
- imeti mora ustrezno strojno opremo, ki je sestavljena iz registrske blagajne in komplementarnega kontrolnega modula, ki varno shranjuje podatke transakcij registrske blagajne;
- zaradi davčnega nadzora na terenu je treba zagotoviti možnost vpogleda v vse transakcije, ki bodo shranjene v kontrolnih modulih (slika 5). Prenos podatkov se bo lahko izvedel prek internetnega omrežja in storitev GPRS, UMTS, MMS ali drugih;
- zbrane podatke bo možno namestiti, dekriptirati in urediti v podatkovni bazi. Treba bo izdelati orodja za pregledovanje, analiziranje, filtriranje in povezavo podatkov o izvedeni transakciji;
- pomembne evidence so: evidence obračunov DDV-ja, register davčnih zavezancev in vsi obračuni, ki jih morajo zavezanci letno predložiti;
- ves promet bodo ujeli kontrolni moduli, tisti promet, ki se bo odvijal brez davčne blagajne, ne bo registriran, šel pa bo prek lažnih ali prirejenih blagajn, lahko pa tudi prek vseh blagajn, kar štejemo za neregistriran promet;
- kontrola prometa na prirejenih blagajnah se bo izvajala s primerjavo med podatki izdanega računa in podatki, ki jih vodi zavezanec v lastnih evidencah, ter primerjavo kontrolnih oznak in podatkov v centralni bazi DURS.

⁶ Povzeto po Ministrstvo za finance, Poročilo medresorske delovne skupine, 2010.

Slika 5: Shema kontrolnega modela
(Ministrstvo za finance 2010)

Slika 6: Davčna blagajna
(Ministrstvo za finance 2010)

Slika 6 prikazuje poenostavljeno delovanje davčne blagajne. Ob zaključku računa vse podatke prenese v fiskalno kontrolno napravo. Ta shrani vse podatke in računu

doda kontrolno kodo. Ko je koda dodana, se natisne račun. Kontrolna naprava podatke iz računa in kontrolno kodo prenese v podatkovno bazo, to je po navadi na strežnik davčne uprave, kjer se pa zbirajo dani podatki.

4.3 STROŠKI ZAVEZANCA OB NAKUPU DAVČNE BLAGAJNE V SLOVENIJI

Stroški ob nakupu davčne blagajne niso zanemarljivi. Država je obljubila, da bo vsakemu zavezancu subvencionirala nakup v višini polovice nabavne cene, vendar ne več kot 200 evrov. Če zavezanec ne bo imel ustrezne blagajne, jo bodo morali nadgraditi oziroma jo na novo kupiti. Država bi ob uvedbi zakona porabila okoli 11 milijonov evrov, dodaten milijon pa še v naslednjih letih.

V Sloveniji je 50.000 davčnih zavezancev, ki bi ob sprejetju zakona potrebovali davčne blagajne. Stroški za nabavo nadzorne enote se bodo gibali približno do 450 evrov, seveda pa ne smemo pozabiti na izdatek za registrsko blagajno, če dosedanja ne bo zadostila predpisom. Mesečni stroški za prenos podatkov iz davčne blagajne na DURS naj bi znašali okrog 20 evrov na nadzorno enoto. Nakup davčne blagajne bodo zavezanci lahko uporabili za koriščenje davčne olajšave. Ne vemo pa, ali bi vsi stroški uvedbe odtehtali vse koristi, ki jih blagajne nudijo, saj plačevanje davkov ne bi smelo povzročati še dodatnih stroškov.

4.4 CILJI, PREDNOSTI IN SLABOSTI UVEDBE DAVČNIH BLAGAJN V SLOVENIJI

4.4.1 CILJI

Z uvedbo davčnih blagajn, se Slovenija zavzema za zmanjšanje obsega sive ekonomije in davčnih utaj pri davčnih zavezancih, ki v večini poslujejo z gotovino. Povečali bi se javnofinančni prihodki iz naslova DDV-ja, imeli pa bi tudi preglednejše evidentiranje prometa davčnih zavezancev.

Pred uvedbo davčni blagajn je prišlo do kar nekaj pripomb, saj vlada ni pripravila primerjalnih analiz, ki bi predstavile pozitiven učinek tujih držav pri uvedbi davčnih blagajn v smislu povečanja pobranega denarja.

Osredotočila se je na Švedsko, kjer so uvedli davčne blagajne v letu 2010, niso pa pripravili analize za Grčijo in Italijo, ki imata sistem preprečevanja davčnih utaj že nekaj let. Vlada ni pregledala tujih izkušenj glede tega, koliko malih podjetij je šlo zaradi takšne uvedbe v stečaj in koriščenja socialnih transferjev (socialna pomoč, otroški dodatki, bolniške ipd.).

Dolgo se ni vedelo, kolikšne stroške bo imela z uvajanjem blagajn (izobraževanje, dodatne zaposlitve ipd.). Preveč se je osredotočila na male podjetnike, čeprav ni zanemarljiv podatek, da si velike franšizne trgovske verige lahko privoščijo računalniške strokovnjake, ki pred zaključkom prometa in pošiljanjem le-tega na davčni urad, promet priredijo.⁷

Predvideni cilji, ki so navedeni v predlogu zakona ob uvedbi davčnih blagajn, so:

- zaščita potrošnikov;
- preprečevanje goljufij in davčnih utaj na področju DDV-ja in ostalih dajatev,
- povečanje javnofinančnih prihodkov;
- davčne blagajne bodo vsaj deloma nadomestile pomanjkanje davčnih inšpektorjev;
- učinkovit nadzor nad izvajanjem predpisov in obsegom gotovinskega poslovanja;
- ureditev trga, nelojalne konkurence in hitrejši gospodarski razvoj.

Podjetniško-trgovska zbornica pa je med drugim vladi predlagala:

- naj uvede več motivacije pri občanih, da bi sodelovali pri davčnem nadzoru, predvsem v smeri, da bi vedno zahtevali račun za storitev in blago;
- z analizami mora potrditi ali ovreči ugotovitve razvitejših držav, da davčne utaji in siva ekonomija nista neposredno povezani s previsokimi stopnjami davkov;
- naj bo država dober zgled, kako upravljati z davkoplačevalskim denarjem, saj so različne znanstvene raziskave pokazale, da se v državah, kjer se slabo upravlja z davkoplačevalskim denarjem, razširijo davčne utaje;
- nagraditi bi morala korektne zavezance (uvedba bonitetnih razredov);
- znižati bi morala stroške poslovanja, uvesti lažjo in manj zakomplicirano davčno administracijo.

4.4.2 PREDNOSTI IN SLABOSTI

Na podlagi dosedanjih ocen naj bi se obdavčljivi promet povečal za okoli 30 milijonov davka na dodano vrednost, ravno tako davčni in nedavčni prihodki (akontacija davka od dohodka iz dejavnosti, dohodnina, koncesijske dajatve) po oceni DURS-a še za dodatnih 15 milijonov. Učinkovitejši bi bil nadzor na trgu, povečala bi se konkurenčnost in preprečevala bi se nelojalna konkurenca. Vzpostaviti bi bilo treba enake pogoje poslovanja. Takšen ukrep bi razbremenil inšpektorje.

---

⁷ Povzeto po: <http://mediji.gzs.si/pripone/33149/RAZISKAVA%20DAV%C4%8CNE%20BLAGAJNE.doc>, dostopno 21. 7. 2014.

Lahko bi se vzpostavil sistem za avtomatični obračun DDV-ja, možnost pošiljanja podatkov in seznamov prodanega blaga na računalnik, strežnik, hitrejša bi bila posodobitev podatkov v fiskalni kontrolni napravi.

Največji nasprotniki so v obrtni zbornici, saj menijo, da morajo biti davčne blagajne za vse pravne in fizične osebe, društva, zavode, ki opravljajo plačilni promet z večini v gotovino. Nekatere moti že sam strošek, ki ga mora v večini primerov plačati zavezanec sam in je strošek blagajne previsok v nekaterih skupinah, ki jih bo zakon zajel. Pametno bi bilo razmisliti o pavšalni obdavčitvi. Takšen sistem uporabljajo v Avstriji, Italiji in Nemčiji, vendar že razmišljajo o poenostavljeni obdavčitvi za podjetja, ki imajo manj kot milijon evrov prihodkov.

Največ kritik pa se nanaša predvsem na podjetnike, ki kupcu prodajo blago ali storitev brez računa. Po mnenju stroke bodo v takšnih primerih davčne blagajne onemogočile le brisanje računov, dogovori med ponudnikom in povpraševalcem pa bodo ostajali prikriti pri popravilih stanovanj, varstvu, frizerskih in kozmetičnih storitvah, storitvah avtomehaničnih delavnic.

Strogo bi bilo treba kaznovati vsakršno prodajo davčnih blagajn, ki bi na kakršenkoli način omogočale posege v zabeležen promet, treba bi bilo sankcionirati korupcijo, sivo ekonomijo, davčne utaje, ker tu ni učinkovitega nadzora, in ne nazadnje, treba bi bilo znižati davčne stopnje ter davke, saj bi le tako imele davčne blagajne globlji pomen.⁸ Vlada je na seji 5. 12. 2013 odločila, da davčnih blagajn ne bo uvedla.

4.5 UVEDBA DAVČNIH BLAGAJN V DRUGIH DRŽAVAH

Uvedba davčnih blagajn v EU ni obvezna, je ukrep, za katerega se vsaka država odloči sama in po zadnjih podatkih imajo davčne blagajne v: Bolgariji, Grčiji, na Cipru, v Italiji, Litvi, na Malti, v Madžarski, Poljski, Slovaški, Romuniji in Švedski. Kmalu jih bo uvedla tudi Belgija, Hrvaška jih je uvedla lani, imajo pa jih tudi v tretjih državah, in sicer jih že dolgo poznajo v Srbiji ter Bosni in Hercegovini. Za primerjavo smo izbrali našo sosedo Hrvaško in Švedsko. Slednja je država z visoko davčno kulturo.

---

⁸ Povzeto po: <http://www.monitorpro.si/111476/praksa/davcne-blagajne/>, dostopno 21. 7. 2014.

4.5.1 HRVAŠKA

Julija 2012 je Hrvaška pripravila predlog zakona o davčnih blagajnah pri poslovanju z gotovino, sam zakon pa je sprejela novembra 2012.⁹

Zakon je pričel veljati s 1. 1. 2013, in sicer so ga uvedli v treh korakih¹⁰:

- najprej so bile davčne blagajne obvezne za srednja in velika podjetja, in to od 1. 1. 2013 naprej, ter za poslovne subjekte, ki kot eno od dejavnosti opravljajo gostinsko dejavnost (oznaka I področja NKD 2007);
- subjekti, ki opravljajo trgovsko dejavnost, vzdrževanje in popravila motornih vozil in koles ter dejavnost svobodnih poklicev (oznaka G področja NKD 2007) so pričeli z uporabo davčnih blagajn s 1. 4. 2013 (Zakon o porezu na dohodak);
- od 1. 7. 2013 naprej pa so davčne blagajne obvezne za vse zavezanke za fiskalizacijo.

Gostinci na Hrvaškem so že priznali, da se izogibajo poostrenemu nadzoru in se poskušajo izogniti davkom na način, da gostu izdajo račun. Če ga ne vzame, istega predložijo naslednjemu gostu. Seveda je tak način bolj možen v dopoldanskem času, kjer se večinoma naročajo kave, pivo in brezalkoholne pijače. Na takšen način se lahko prihrani kar nekaj prometa in s tem plača manj davkov, ker redki gosti vzamejo račun s seboj. Poseben primer so gostinci, ki hrano dostavljajo na dom, ne izdajajo računov ali pa stranki rečejo, da so ga po poti izgubili. So pa tudi takšni, ki imajo navadne blagajne, stranki izdajo račun, zanj pa se ne preverja, ali je račun iz davčne blagajne. Tudi na Hrvaškem davčnim blagajnam nasprotujejo odvetniki, ki so že vložili predlog za oceno ustavnosti novega zakona o nadzoru plačilnega prometa z gotovino.¹¹

Hrvaška vlada je zelo zadovoljna s prvimi rezultati poostrenega nadzora nad gotovinskim poslovanjem, saj naj bi v januarju 2013 prijavili za 31 % več prometa kot leto prej, in sicer so leta 2012 prijavili slabih 140 milijonov kun prometa (18,5 milijona evrov), lani pa slabih 183 milijonov kun (24,3 milijona evrov), kar je zvišanje za 31,4 %. Pozna se tudi pri srednje velikih in velikih podjetjih, kjer so prijavili za 23,5 % več prometa. Na podlagi navedenega in poostrenih inšpekcijskih nadzorov pričakujejo v prihodnje še boljše rezultate pri poslovanju z gotovino in zmanjšanju sive ekonomije, saj naj bi do konca leta 2015 v davčno blagajno priteklo 337 milijonov evrov (2,5 milijarde kun).¹²

⁹ Povzeto po: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_12_133_2822.html, dostopno 23. 7. 2014.

¹⁰ Povzeto po: <http://www.unija.si/news/381/245/hrva%C5%A1kaobvezne%252/>, dostopno 23. 7. 2014).

¹¹ Povzeto po: <http://www.delo.si/gospodarstvo/finance/hrvaski-gostinci-se-izogibajo-davcnim-blagajnam.html>, dostopno 23. 7. 2014.

¹² Povzeto po: <http://www.finance.si/8336729/Hrvati-zadovoljni-z-u%C4%8Dinkom-dav%C4%8Dnih-blagajn>, dostopno 23. 7. 2014.

4.5.2 ŠVEDSKA

Januarja leta 2010 so na Švedskem uvedli davčne blagajne s ciljem zmanjšanja sive ekonomije in davčne vrzeli. Davčne blagajne so obvezne za vse zavezance, ki poslujejo z gotovino, davčni inšpektor pa je vključen v celotni proces. Inšpektor si lahko na posebne ključke naloži vse podatke pri davčnem zavezancu samem in jih nato primerja s podatki, ki jih zavezanec pošlje davčnemu organu.¹³ Iz sistema davčnih blagajn so izvzeta največja podjetja, ker imajo zelo dober sistem notranjih kontrol, in mala podjetja s prometom do 18 tisoč evrov. Zakon predpisuje tudi kazni, če inšpektorji ugotovijo, da v podjetju davčne blagajne nimajo oziroma ne ustrezajo predpisanim standardom, kar pomeni, da nima opravljenih tehničnih pregledov, da v blagajni niso shranjene predpisane informacije, da stranka ob nakupu ne dobi računa in da ni bila pravočasno registrirana.

Utajevanje davka na Švedskem je predvsem posledica previsokih davkov v nižjih dohodninskih razredih, kjer ima eno višjih obdavčitev nižjih dohodninskih dohodkovnih razredov, težava pa je tudi dohodnina s 57,77 %, DDV s 25 % in davek od dohodka pravnih oseb s 26,3 %.

Zaenkrat še ni analiz in zaključkov, narejenih v zvezi z uvedbo davčnih blagajn, in ugotovitev, ali je pripomogla k zmanjšanju davčnih utaj.¹⁴

---

¹³ Povzeto po: <http://www.finance.si/321792/Dav%C4%8Dna-blagajna-nad-sivo-ekonomijo>, dostopno 28. 7. 2014.

¹⁴ Povzeto po: Macarol 2011.

5 RAZISKAVA NA PRIMERU KOZMETIČNIH SALONOV IN UPORABNIKOV NJIHOVIH STORITEV

Teoretično smo preučili sivo ekonomijo, davčne utaje in davčne blagajne tako doma kot v tujini, seveda pa nas je zanimalo, kako bi uvedba davčnih blagajn vplivala na kozmetike in njihove storitve, saj večina posluje z gotovino in kaj menijo o uvedbi davčnih blagajn kozmetiki in uporabniki kozmetičnih storitev. Opravili smo empirično raziskavo, kjer smo z anketo pridobili odgovore anketirancev o tem, kaj si mislijo o nameri Vlade RS o uvedbi davčnih blagajn. Osrednji cilj ankete je bil pridobiti mnenje določene skupine poslovnih subjektov in uporabnikov njihovih storitev, ki poslujejo predvsem z gotovino. Naša raziskovalna vprašanja so bila:

- Ali kozmetiki in uporabniki njihovih storitev podpirajo uvedbo davčnih blagajn?
- Ali se bo z uvedbo davčnih blagajn zmanjšal obseg sive ekonomije in davčnih utaj?
- Ali se bodo z uvedbo davčnih blagajn povečale javne finance?

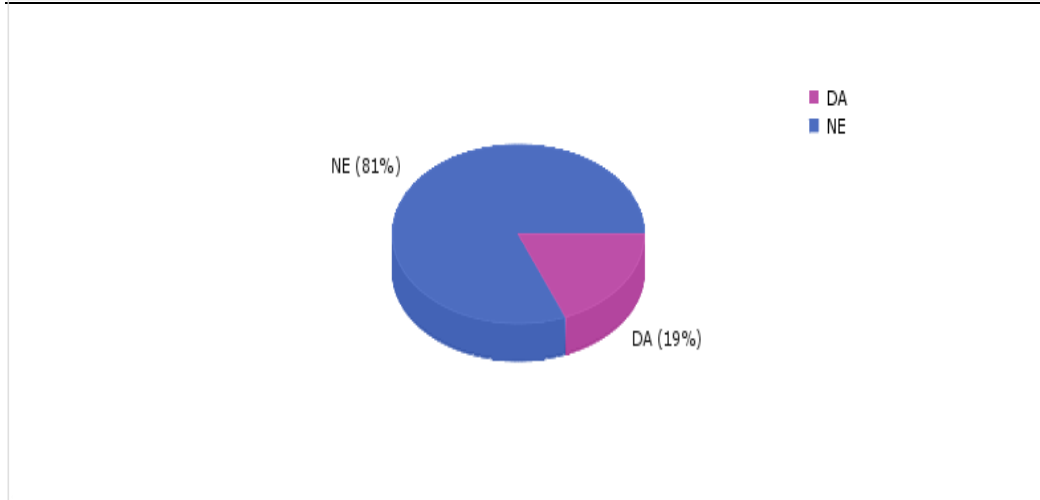
Raziskavo smo opravili z metodo anketiranja, pridobljene podatke pa smo potem statistično obdelali. Za takšno metodo smo se odločili, ker smo že vnaprej sestavili vprašanja in anketo posredovali lastnikom kozmetičnih salonov in uporabnikom kozmetičnih storitev prek elektronske pošte, nekatere v bližini svojega doma pa smo tudi osebno nagovorili. Anketna vprašanja so bila zaprtega tipa. Odgovori anketirancev so bili nedvoumni, obdelava odgovorov pa je zaradi tega lažja. V nadaljevanju navajamo posamezna vprašanja in odgovore anketirancev.

1. Ali ste zavezanec za DDV, če samostojno opravljate kozmetično dejavnost?

Zanimalo nas je predvsem, kolikšen je odstotek kozmetikov, ki so zavezanci za DDV. Vprašanje smo zastavila zato, ker nas je zanimalo, koliko jih ima letni promet višji od 50.000 evrov¹⁵. To je vstopni prag za obvezno identifikacijo za namene DDV-ja. Med anketiranci je bilo 19 % davčnih zavezancev, ki so identificirani za namene DDV-ja, 81 % pa jih ni identificiranih za namene DDV-ja. To nam pove, da večina frizerjev ustvarja promet, nižji od 50.000 evrov.

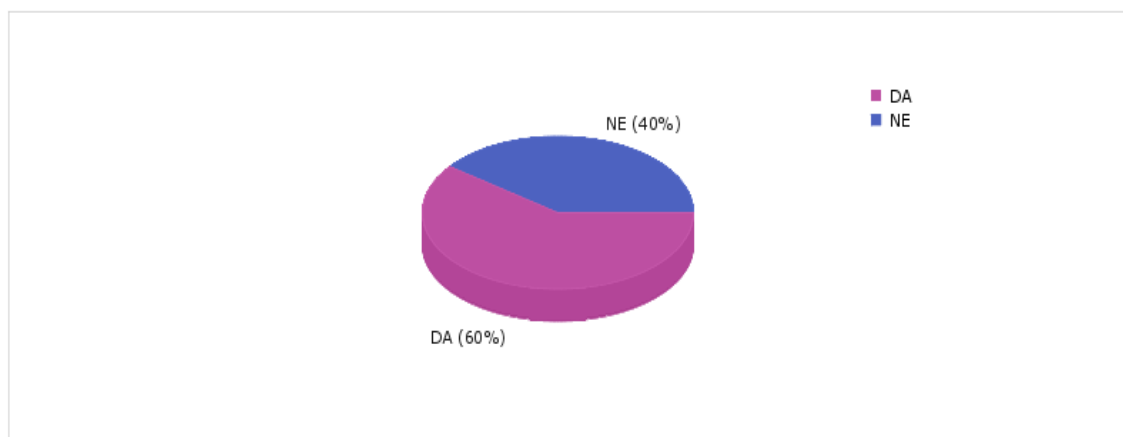
¹⁵ V Uradnem listu 83/2012 z dne 6. 11. 2012: prag letnega prometa se je povečal s 25.000 na 50.000 evrov.

Slika 7: Davčni zavezanci za DDV

Vir: Lasten

2. Ali ste seznanjeni s predlogom zakona o davčnih blagajnah v Sloveniji?

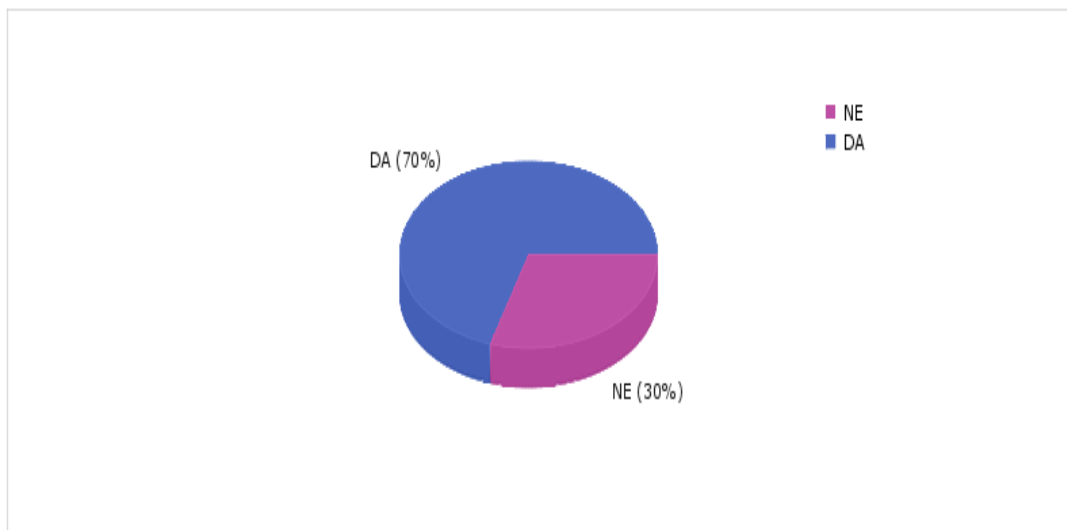
Slika 8: Graf predloga zakona o davčnih blagajnah

Vir: Lasten

Večina anketirancev (60 %) je seznanjena s predlogom zakona o davčnih blagajnah v Sloveniji.

3. Ali podpirate uvedbo davčnih blagajn?

Iz slike 9, ki predstavlja mnenje anketirancev o uvedbi davčnih blagajn v Sloveniji, je razvidno, da je uvedbi naklonjenih 70 % anketirancev, iz česar lahko razberemo, da ljudje hočejo, da bi se končno v Sloveniji stopilo na prste tako sivi ekonomiji kot davčnim utajam.

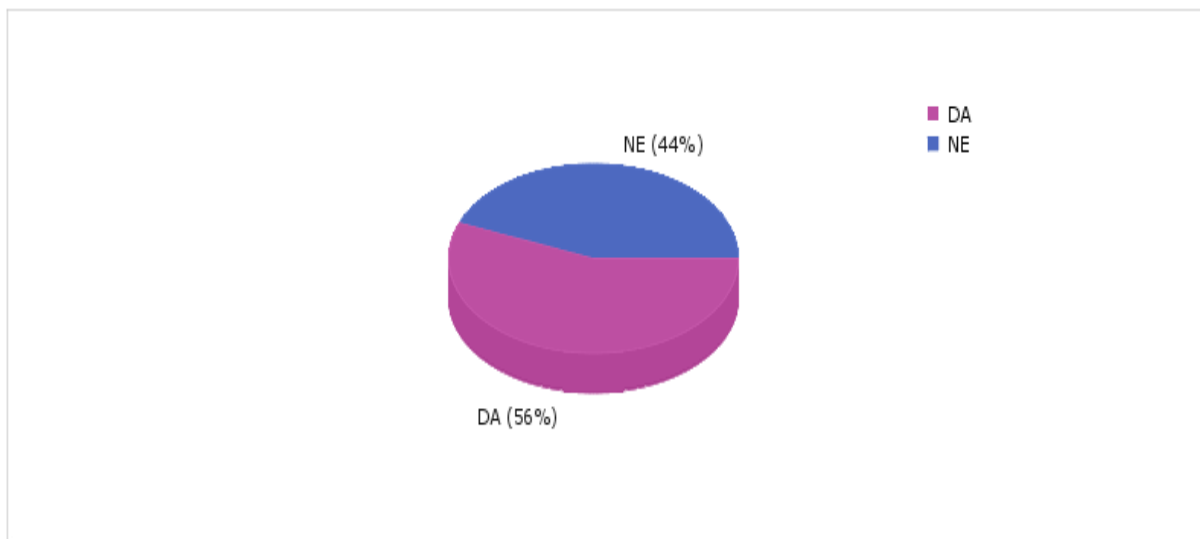

Slika 9: Graf uvedbe davčnih blagajn

Vir: Lasten

4. Ali se vam uvedba davčnih blagajn zdi primeren ukrep Vlade RS za zmanjšanje sive ekonomije in davčnih utaj?

Več kot polovica anketirancev (56 %) meni, da je uvedba davčnih blagajn primeren ukrep, 44 % anketirancev pa še vedno meni, da to ne bi pripomoglo k zmanjšanju sive ekonomije in davčnih utaj. Menimo, da ljudje ne verjamejo več ukrepom, ki bi kakorkoli pripomogli k izboljšanju gospodarskega stanja v državi.

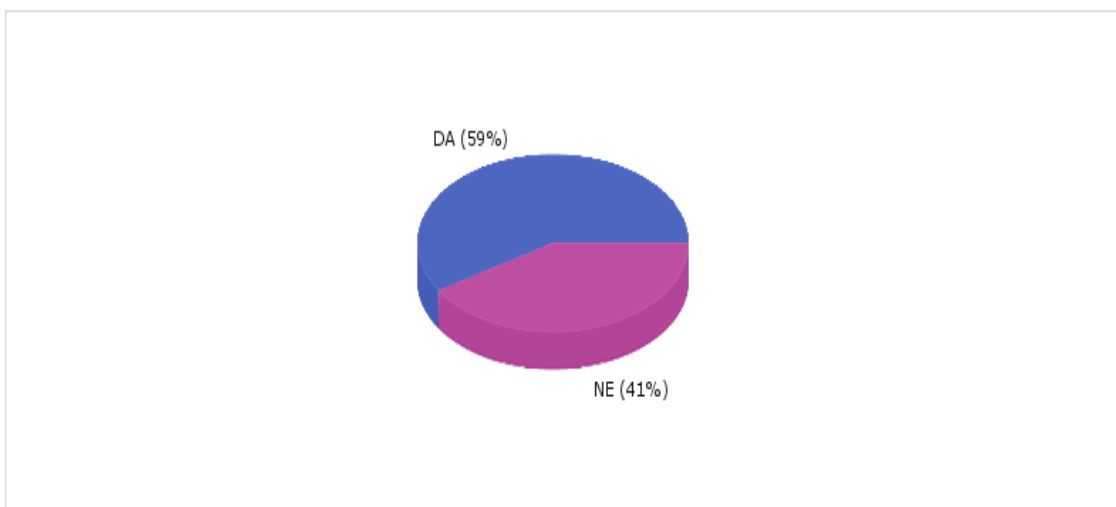

Slika 10: Mnenje o uvedbi davčnih blagajn za zmanjšanje sive ekonomije in davčnih utaj

Vir: Lasten

5. Ali menite, da bi poostren nadzor pri prometu z gotovino zmanjšal neizdajanje računov?

Iz grafa na sliki 11 je razvidno, da se kar 59 % anketirancev strinja s tem, da bi poostren nadzor nad prometom zmanjšal neizdajanje in storniranje računov. To vprašanje je nekako potrdilo naša predvidevanja, saj kar 30 % anketirancev pri vprašanju 3, ali podpirajo uvedbo davčnih blagajn, temu nasprotuje, in 41 % anketirancev pri vprašanju 5 meni, da poostren nadzor ne bi pripomogel k zmanjšanju neizdajanja računov.

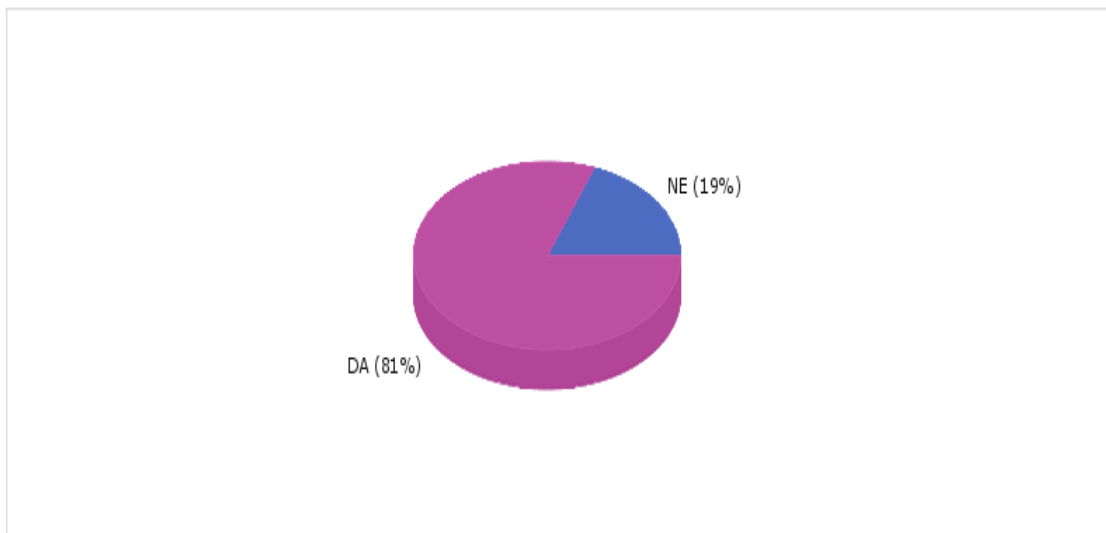

Slika 11: Mnenje o poostrenem nadzoru pri prometu z gotovino

Vir: Lasten

6. Ali menite, da je neizdajanje računov ali storniranje le-teh prisotno v kozmetičnih salonih po Sloveniji?

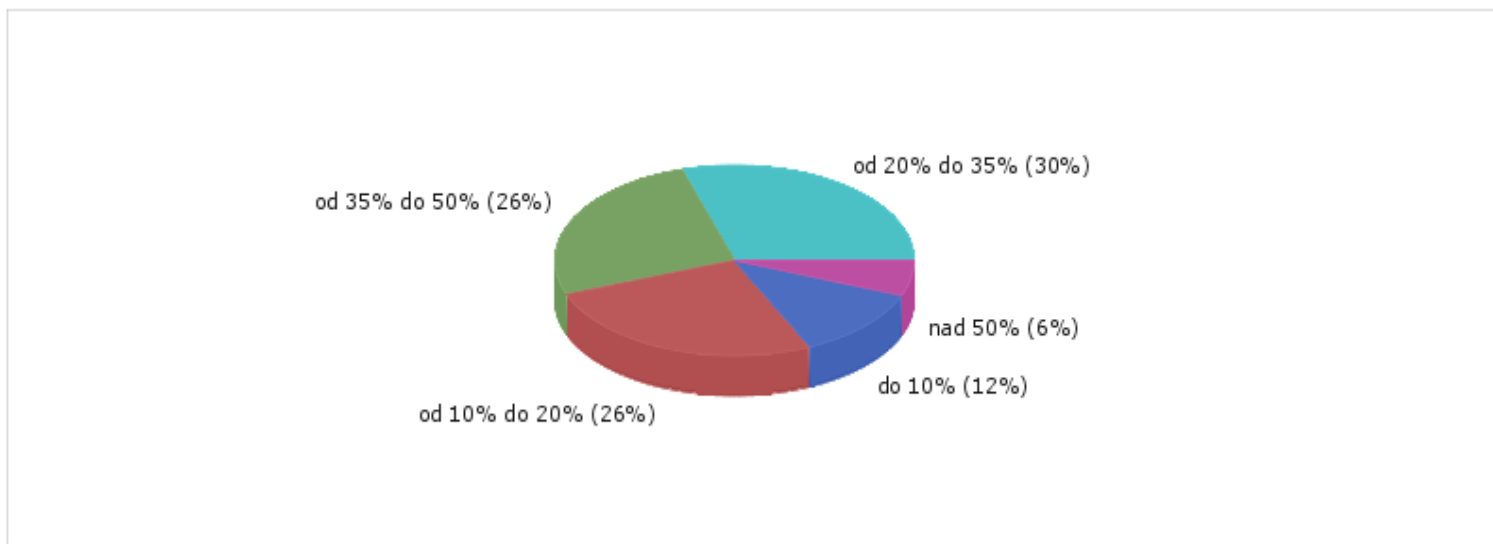
Neizdajanje računov in storno le-teh je že dolgo pereč problem pri gotovinskem poslovanju in utaji davkov. Po podatkih davčnega nadzora je omenjeno početje prisotno v veliki meri, kar je razvidno tudi iz odgovorov na anketno vprašanje, kjer so anketiranci mnenja, da se to pojavlja kar v 81 %. To je veliko, zato bi bile lahko davčne blagajne eden izmed boljših ukrepov proti storniranju računov oziroma njihovem neizdajanju.

Slika 12: Mnenje o pogostosti neizdajanja računov oziroma njihovem storniranju
Vir: Lasten

7. V kolikšnem obsegu je po vašem mnenju prisotno neizdajanje ali storniranje računov, če je bil vaš prejšnji odgovor DA?

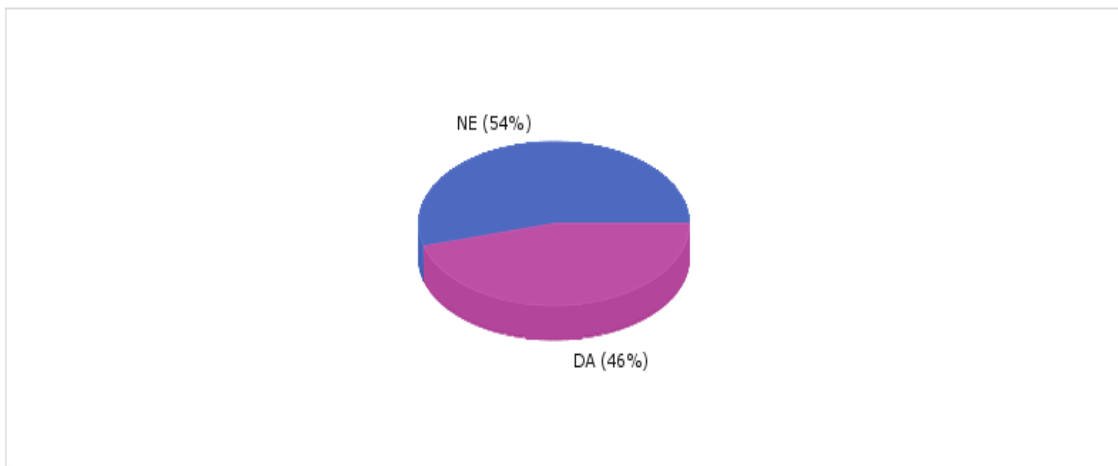
Graf na sliki 13 prikazuje sliko kozmetičnih salonov in z njimi povezano prisotnost neizdajanje računov po mnenju anketirancev. Iz grafa je razvidno, da kar 30 % anketirancev meni, da se to dogaja v obsegu med 20 in 35 % prometa in 26 % jih meni, da se to dogaja pri 35 do 50 % prometa. Menimo, da je to zelo visok odstotek glede na promet in na število zavezancev, ki ne izdajajo računov. Iz odgovorov je že sedaj razvidno, da je to resen problem, ki bo zahteval povečano pozornost davčnih in inšpekcijskih organov. Tu se potrди naša teza, da sta neizdajanje računov in storniranje določenih postavk zakoreninjena globoko v slovensko davčno kulturo.

Slika 13: Mnenje anketirancev o pogostosti neizdajanja ali storniranja računov
Vir: Lasten

8. Ali večinoma poslujete z gotovino?

Pri tem vprašanju se je kar 54 % anketirancev opredelilo, da ne poslujejo z gotovino, ampak z ostalimi plačilnimi sredstvi.

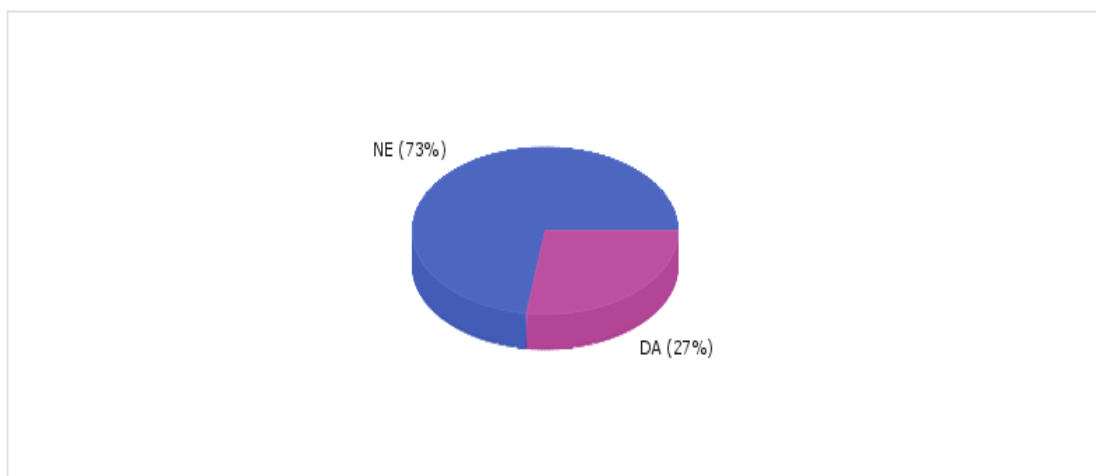

Slika 14: Obseg gotovinskega poslovanja

Vir: Lasten

9. Ali račune evidentirate na paragonski blok?

Iz slike 15 je razvidno, da samo 27 % anketirancev evidentira promet na paragonskih blokih. Odlično bi bilo, če bi postopno ukinili tudi takšno evidentiranje, če pa to ne bo mogoče, bi davčna uprava imela večji nadzor tako, da bi bili paragonski bloki oštevilčeni z njihove strani.

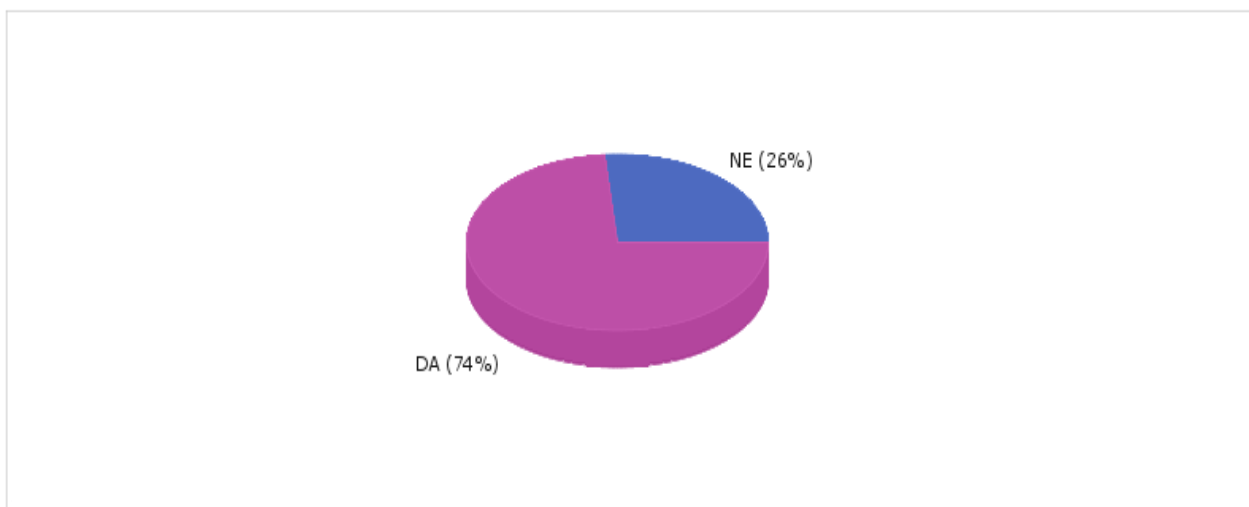
Slika 15: Evidentiranja prometa na paragonski blok

Vir: Lasten

10. Ali ste mnenja, da naj bi davčne blagajne uporabljala vsa podjetja v državi, vključno z državnimi sistemi?

74 % anketirancev meni, da bi morala imeti vsa podjetja in vsi državni sistemi uporabljati davčne blagajne. Ob tem se poraja vprašanje, ali bi bil takšen ukrep pri nas v Sloveniji sploh možno uvesti glede na vsa podkupovanja, korupcijo in podobno, kar se dogaja leta in leta v našem gospodarskem in političnem okolju. Naše mnenje je, da se to ne bo nikoli zgodilo, žal.

Slika 16: Mnenje o uvedbi davčnih blagajn v vse državne sisteme

Vir: Lasten

Izvedena anketa nas je pripeljala do odgovorov na vprašanja, ki smo si jih zastavili na začetku petega poglavja.

Ali kozmetiki in uporabniki njihovih storitev podpirajo uvedbo davčnih blagajn?

Analiza podatkov je pokazala, da je večina anketirancev seznanjena z uvedbo davčnih blagajn in se z njo strinja. Res velik odstotek podpira uvedbo, njihovo mnenje pa smo pridobili s tretjim vprašanjem anketnega vprašalnika. Rezultat je potrdil naša pričakovanja.

Ali se bo z uvedbo davčnih blagajn zmanjšal obseg sive ekonomije in davčnih utaj?

Z njimi bi se delno preprečevale tudi davčne utaje, nelojalna konkurenca, povečali bi se javnofinančni prihodki. Davčne blagajne, kjer se računi ne bi naknadno stornirali, popravljali, brisali, bi DURS-u omogočali zanesljivo in pregledno evidentiranje prometa in zaradi tega bi se delno povečali javnofinančni prihodki. Odgovor smo

dobila s četrtnim vprašanjem in menimo, da bi se z uvedbo davčnih blagajn obseg sive ekonomije zmanjšal in povečali bi se neprijavljeni dohodki.

Ali se bodo z uvedbo davčnih blagajn povečale javne finance?

Iz odgovorov anketirancev, ki poslujejo z gotovino, smo ugotovili, da je odgovor pritrdilen, saj jih je več kot polovica odgovorila, da so prisotni pri neizdajanju računov, popravljanju in naknadnem storniranju določenih postavk. Na podlagi davčnih in inšpekcijskih nadzorov in pregledov DURS-a ugotavljamo, da vsi tisti poslovni subjekti, ki prejemajo gotovino, velikega deleža gotovine ne evidentirajo v skladu z davčnimi predpisi.

6 SKLEP

Davčnemu utajevanju in izogibanju plačila davkov ni podlegla samo Slovenija, ampak je prisotno v vseh razvitih družbah in državah. Vsi davčni zavezanci se zavedajo, da plačevanje davkov zmanjša njihovo ekonomsko moč, zato poslovni subjekti iščejo načine, da se izognejo plačevanju. Utaja DDV-ja je na prvem mestu in ob vstopu Slovenije v EU se je število utaj DDV-ja povečalo. Siva ekonomija ravno tako ne zaostaja za davčnimi utajami, saj se je zaradi slabega ekonomskega položaja velike večine Slovencev zelo razširila na različna področja.

Mogoče bo nova finančna uprava¹⁶ RS, ki nastopi 1. 8. 2014, stopila na prste vsem tistim, ki zaposlujejo na črno, ter davčnim utajevalcem. Upamo, da se ne bodo spet lotili samo malih podjetnikov in da bodo pregledali podjetja, ki imajo sumljive poslovne rezultate, pa jih dosedanja davčna in inšpekcijska služba ni uspela ali hotela, še slabše pa je, če se jih ni smela lotiti. Sodelovanje davčne in carinske uprave pod skupnim okriljem naj bi z znanjem in izkušnjami odločilno pripomoglo k nadzoru, preventivi in višji davčni kulturi. Najti morajo prijaznejše postopke in poskrbeti, da bodo razbremenitve davčnih bremen enakomernejše.

V diplomski nalogi smo proučili ukrep Vlade RS ob uvedbi davčnih blagajn ter proučili sivo ekonomijo in davčne utaje, kar nam je pomagalo razjasniti določene nejasnosti, ob koncu pa smo anketirali lastnike kozmetičnih salonov in uporabnike kozmetičnih storitev. Zanimalo nas je, kaj si mislijo o uvedbi davčno zanesljivih blagajn.

Z raziskavo smo prišli do ugotovitve, da kozmetiki in uporabniki kozmetičnih storitev podpirajo uvedbo davčnih blagajn, da prihaja do davčnega utajevanja pri poslovanju z gotovino in evidentiranju prometa na paragonske bloke in da bi z davčnimi blagajnami onemogočili popraviljanje in storniranje prometa, vendar samo takšen ukrep ne bo preprečil neizdajanja računov.

Iz vsega tega sklepamo, da davčne blagajne ne bodo v celoti odpravile obsega sive ekonomije in davčnih utaj, zagotovo ga bodo pa zmanjšale. Treba bo še povečati davčni nadzor. Uvedli bi neposredno povezavo davčnih blagajn s strežnikom davčne uprave za vse poslovne subjekte, ki poslujejo z gotovino, in znižali omejitev za gotovinsko poslovanje.

---

¹⁶ Povzeto po časopisu *Finance* z dne 29. 7. 2014, št. 145/4294.

LITERATURA IN VIRI

- Alternativna imena za pojem siva ekonomija in njihove protipomenke. Dosegljivo na naslovu: www.finance.si/521/siva-ekonomija-na-razlicne-nacine, dostopno 5. 7. 2014.
- Čokelc, S. (2002). *Davčne utaje ter poneverbe in prevare pri davku na dobiček*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Čokelc, S. (2007). *Pojavi in odkrivanje davčnih utaj*. Dosegljivo na naslovu: <http://www.revidicom.si/index.php/clanki/category/1-stanko-cokelc>, dostopno 2. 7. 2014.
- Čokelc, S., Kokotec Novak, M., Repovž, L. (2007). *Davščine in davčno svetovanje*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta Maribor.
- Davčna represija. Dosegljivo na naslovu: www.dnevnik.si/slovenija/davcna-represija-ni-dolgorocna-resitev/, dostopno 8. 7. 2014.
- Davčna uprava Republike Slovenije. (2011). Organizacija in naloge davčne službe. Dosegljivo na naslovu: www.durs.gov.si/si/o_davcni_upravi/organizacija_in_naloge_davcne_sluzbe, dostopno 10. 7. 2014.
- Davčna uprava RS. (2014). Davčni nadzor plačevanja z gotovino – davčne blagajne. Dosegljivo na naslovu: http://www.gzdbk.si/media/pdf/sekcije/SRS/2012/2_DURS.pdf, dostopno 8. 7. 2014.
- Delo.si. Dosegljivo na naslovu: www.delo.si/gospodarstvo/finance/hrvaski-gostinci-se-izogibajo-davcnim-blagajnam.htm/, dostopno 23. 7. 2014.
- Finance z dne 29. 7. 2014, št. 145/4294.
- Finance.si. Dosegljivo na naslovu: www.finance.si/8336729/Hrvati-zadovoljni-z-ucinkom-davcnih-blagajn, dostopno 23. 7. 2014.
- Finance.si. Dosegljivo na naslovu: www.finance.si/321792/Davcna-blagajna-nad-sivo-ekonomijo, dostopno 28. 7. 2014.
- Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele Krajine. Dosegljivo na naslovu: www.gzdbk.si/media/pdf/sekcije/SRS/2012/2_DURS.pdf, dostopno 8. 7. 2014.
- Gospodarska zbornica Slovenije. Dosegljivo na naslovu: www.gzs.si/pripona/33149/, dostopno 21. 7. 2014.
- Hleb, D., Rozman, P. (1998). *Utajevanje davkov*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta Maribor.
- Hundsdorfer, J. (1996). *Die Steuerhinterziehung und ihre Integration in betriebswirtschaftliche Entscheidungsmodelle*. Koln: Verlag Dr. Heiner Richter.
- Inštitut za poslovodno računovodstvo. www.poslovodno-racunovodstvo/clanki. Dosegljivo na naslovu: www.php?id=6/siva-ekonomija-in-davcne-blagajne, dostopno 16. 7. 2014.
- Inštitut za poslovodno računovodstvo. Dosegljivo na naslovu: www.ipr.vsr.si/clanki.php?id=6, dostopno 16. 7. 2014.
- Kruhar Puc, R. (2004). *Ko nas obišče davčni inšpektor*. Ljubljana: Primath.

- Macarol, B. (2011). *Povzetki raziskave o primernosti davčnih blagajn*. Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije.
- Ministrstvo za finance. (2010). *Poročilo medresorske delovne skupine za pripravo ukrepov za preprečevanje davčnih utaj pri gotovinskem poslovanju*. Ljubljana: Ministrstvo za finance.
- Monitorpro, davčne blagajne. Dosegljivo na naslovu: www.monitorpro.si/111476/praksa/davčne-blagajne, dostopno 21. 7. 2014.
- Morozov, S. (2011). Predlog zakona o davčnih blagajnah, ki bo omejil davčne utaje v nekaj mesecih. Dosegljivo na naslovu: www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042417348, dostopno na 15. 7. 2014.
- Narodne novine. Dosegljivo na naslovu: www.narodne-novine.nn.hr/clanci/službeni/2012_12_133_2822.htm/, dostopno 23. 7. 2014.
- Nepravilnosti, ugotavljanje pri inšpekcijskem nadzoru. (2007). *Davčni bilten*, 8(12), strani 46–47.
- Obseg sive ekonomije v deležu BDP-ja. Dosegljivo na naslovu: www.protisiviekonomiji.si/%20po_svetu/, dostopno 8. 7. 2014.
- Repovž, E. (2009). *Slovenci v Evropi prednjačimo v sivi ekonomiji*. Dosegljivo na naslovu: www.delo.si/clanek/82523/, dostopno 5. 7. 2014.
- Siva ekonomija. Dosegljivo na naslovu: www.rtv slo.si/slovenija/siva-ekonomija, dostopno 16. 7. 2014.
- Statistični urad Republike Slovenije. Dosegljivo na naslovu: www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=6318, dostopno 4. 7. 2014.
- Škof, B., Špes, D. (1998). *Davek na dodano vrednost*. Skoke: Bilans Trade.
- Škof, B. (2010). Zbirka davčnih predpisov. Zakon o davku na dodano vrednost. Maribor: Davčni inštitut Maribor.
- Število opravljenih davčnih inšpekcijskih nadzorov blagajniškega poslovanja, število ugotovljenih kršitev za obdobje od leta 2008 do 2011. Podatkovno skladišče DURS na dan 24. 1. 2012.
- Štiblar, F. (2008). *Svetovna kriza in Slovenci. Kako jo preživeti?* Ljubljana: ZRC SAZU.
- Trend deleža sive ekonomije v Evropi v zadnjih letih. Dosegljivo na naslovu: http://protisiviekonomiji.si/po_svetu/, dostopno 8. 7. 2014.
- Unija.si. Dosegljivo na naslovu: www.unija.si/news/381/245/hrvaška-obvezna252/, dostopno 23. 7. 2014.
- Vlada Republike Slovenije. (2013). *Vklopi razum, zahtevaj račun*.
- Zavedeni v davčno utajo. Dosegljivo na naslovu: www.poslovnibazar.si/?nad=articles&article=790/, dostopno 8. 7. 2014.

PRILOGE

Priloga 1: Anketa, posredovana kozmetičnim salonom in uporabnikom kozmetičnih storitev

Davčne blagajne

Kratko ime ankete: Davčne blagajne

Število vprašanj: 10

Q1 - Ali ste zavezanec za DDV?

DA

NE

Q2 - Ali ste seznanjeni s predlogom zakona o davčnih blagajnah v Sloveniji?

DA

NE

Q3 - Ali podpirate uvedbo davčnih blagajn?

DA

NE

Q4 - Ali se vam uvedba davčnih blagajn zdi primeren ukrep Vlade RS za zmanjšanje sive ekonomije in davčnih utaj?

DA

NE

Q5 - Ali menite, da bi poostren nadzor pri prometu z gotovino zmanjšal neizdajanje računov?

DA

NE

Q6 - Ali mislite, da je neizdajanje računov ali storniranje le-teh prisotno v kozmetičnih salonih v Sloveniji?

DA

NE

Q7 - V kolikšnem obsegu menite, da je prisotno, če je bil vaš odgovor DA?

do 10 %

- od 10 % do 20 %

- od 20 % do 35 %

- od 35 % do 50 %

- nad 50 %

Q8 - Ali večinoma poslujete z gotovino?

DA

NE

Q9 - Ali račune evidentirate na paragonski blok?

DA

NE

Q10 - Ali ste mnenja, da naj bi davčne blagajne uporabljala vsa podjetja v državi, vključno z državnimi sistemi?

DA

NE